
ÚVOD

Zisťovanie EU SILC poskytuje každoročne údaje pre analýzy životnej úrovne obyvateľstva, ako i pre koncepčné zámery a prijímanie opatrení smerujúcich k zvyšovaniu kvality života obyvateľov SR. Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia prezentované v publikácii sú jedným z jeho hlavných výstupov. Dokumentujú úroveň a štruktúru chudoby na národnej úrovni a zároveň sú podkladom pre analýzy o chudobe a sociálnom vylúčení v rámci krajín Európskej únie z viacerých aspektov a dimenzií - z hľadiska vývoja chudoby v čase, z hľadiska zloženia domácností, ale aj z hľadiska zdravia, vzdelania a pod.

Výberové zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach sa na Slovensku realizuje od roku 2005 ako národná verzia európskeho štatistického zisťovania EU SILC (*European Union-Statistics on Income and Living Conditions*). Ide o harmonizované zisťovanie členských štátov EÚ, ktorého úlohou je zabezpečiť produkciu pravidelných, včasných a kvalitných údajov o príjmoch, chudobe a sociálnom vylúčení, vrátane poskytnutia sekundárnych ukazovateľov, ktoré sú každoročne zamerané na inú oblasť, napr. prístup k službám, blahobyt, nadmerná zadlženosť, zdravie a prístup k zdravotnej starostlivosti detí, materiálna a sociálna deprivácia a pod.

Publikácia „Chudoba a sociálne vylúčenie na Slovensku v roku 2025 (Výstupy zo zisťovania EU SILC 2025)“ poskytuje prehľad o hlavných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2025.

Jednotlivé kapitoly publikácie sú zoradené podľa tematických okruhov do desiatich základných častí, pričom niektoré kapitoly sú podrobnejšie členené na podkapitoly.

Prvá kapitola stručne popisuje koncept merania chudoby a sociálneho vylúčenia, pričom sa aktuálne opiera o národné ciele v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Druhá kapitola analyzuje indikátor „miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia“, ktorý je hlavným ukazovateľom na monitorovanie cieľa EÚ 2030 v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia.

Tretia kapitola je zameraná na príjmovú chudobu. Členená je na niekoľko podkapitol, v ktorých sú analyzované jednotlivé vybrané indikátory príjmovej chudoby v podmienkach SR. Pre komplexnejšie pochopenie príjmovej chudoby sú indikátory doplnené o analýzu faktorov, ktoré vplyvajú na chudobu, ale aj o pohľad na chudobu cez príjmovú nerovnosť.

Štvrtá a piata kapitola poskytujú základné informácie o miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miere veľmi nízkej intenzity práce ako aj o čiastkových indikátoroch miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

Šiesta a siedma kapitola je venovaná špeciálnym modulom, ktoré boli súčasťou zisťovania EU SILC 2025. Moduly boli zamerané na zdravie a na energiu a životné prostredie.

Posledná, ôsma kapitola, je zameraná na hlavné charakteristiky a metodiku zisťovania EU SILC. Súčasťou publikácie je aj príloha s tabuľkami, grafmi a mapami vybraných ukazovateľov.

1. Koncept merania chudoby a sociálneho vylúčenia

Znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia patrí k dlhodobým prioritám verejných politík vo všetkých krajinách EÚ, vrátane Slovenska.

Členstvo v EÚ prinieslo v oblasti podpory sociálneho začleňovania nové výzvy a nové rámce, ku ktorým sa pripojilo aj Slovensko. Pre dosiahnutie zlepšenia kvality života obyvateľov ohrozených chudobou je nutné, aby mali verejné inštitúcie pripravené dlhodobé stratégie s jasnými cieľmi a plánmi ich realizácie. Z tohto dôvodu v roku 2021 Európska komisia (EK) navrhla hlavné ciele EÚ, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv. **Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP)**¹⁾ stanovuje tri hlavné ciele na úrovni EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej ochrany, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030. V oblasti sociálnej ochrany za účelom znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia bol na úrovni EÚ stanovený cieľ:

- počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal do roku 2030 znížiť aspoň o **15 miliónov**, čo zodpovedá poklesu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia na európskej úrovni na 17,3 %.
- z 15 miliónov ľudí by sa malo z ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením vymaniť aspoň **5 miliónov detí**. EK poukazuje na to, že väčší dôraz na deti umožní nielen poskytnúť im prístup k novým príležitostiam, ale prispeje aj k prelomeniu medzigeneračného cyklu chudoby a zníži riziko, aby tieto deti boli ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením aj v dospelosti, čo prispeje k dlhodobým systémovým účinkom.

SR plánuje v rámci naplnenia Akčného plánu EPSP do roku 2030 v oblasti sociálnej ochrany podporovať sociálne začleňovanie najmä prostredníctvom znižovania chudoby. Do roku 2030 by sa mal počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia znížiť o **80-tisíc ľudí** (v porovnaní s úrovňou v roku 2019), t.j. hodnota miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia by mala dosiahnuť úroveň **13,3 %**.

Na meranie cieľa v oblasti sociálnej inklúzie bol stanovený **indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia** (AROE), kde akčný plán EPSP do roku 2030 pracuje už s novým zoskupením ukazovateľov, ktorý pozostáva z *miery rizika príjmovej chudoby, závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a veľmi nízkej intenzity práce*. Pri hlavnom **indikátore miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia** ide o skupinu osôb, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t.j. osoby s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne.

Ukazovateľ závažnej materiálnej deprivácie sa nahradil v roku 2021 **novým koncipovaným ukazovateľom závažná materiálna a sociálna deprivácia**, ktorý je definovaný ako percento osôb z celkovej populácie, ktorej chýba, resp. si nemôže dovoliť najmenej 7 položiek z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej deprivácie z dôvodu vynúteného nedostatku. Zároveň sa rozšírilo vekové rozpätie ukazovateľa „*veľmi nízka intenzita práce*“ z 59 na 64 rokov a upravila sa referenčná populácia tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentov.

Na plnenie národného cieľa vplyva vývoj ekonomiky, situácia na trhu práce a demografický vývoj na Slovensku. Aj napriek nepriaznivému vývoju sociálnej situácie na Slovensku za posledné obdobie, Slovensko má potenciál problémy spojené so sociálnym

¹⁾ S. Gregorcová (MPSVaR) : Informácia k nastaveniu národného cieľa vo vzťahu k cieľom EÚ v rámci Akčného plánu Európskeho piliera sociálnych práv.

vylúčením riešiť, čo by sa mohlo prejaviť aj na dosahovaní výsledkov národného cieľa, t.j. do roku 2030 dosiahnuť úroveň 13,3 % miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

2. Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia

Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) je hlavný ukazovateľ na monitorovanie cieľa EÚ 2030 v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia.

Pri indikátore miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa okrem konceptu príjmovej chudoby zohľadňujú ďalšie dve dimenzie - materiálna a sociálna deprivácia a vylúčenie z trhu práce, t.j. je tvorený kombináciou troch čiastkových indikátorov:

- miera rizika príjmovej chudoby,
- miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie,
- miera veľmi nízkej intenzity práce.

Miera rizika príjmovej chudoby vyjadruje podiel osôb (v percentách) v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby. Hranica rizika chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu.

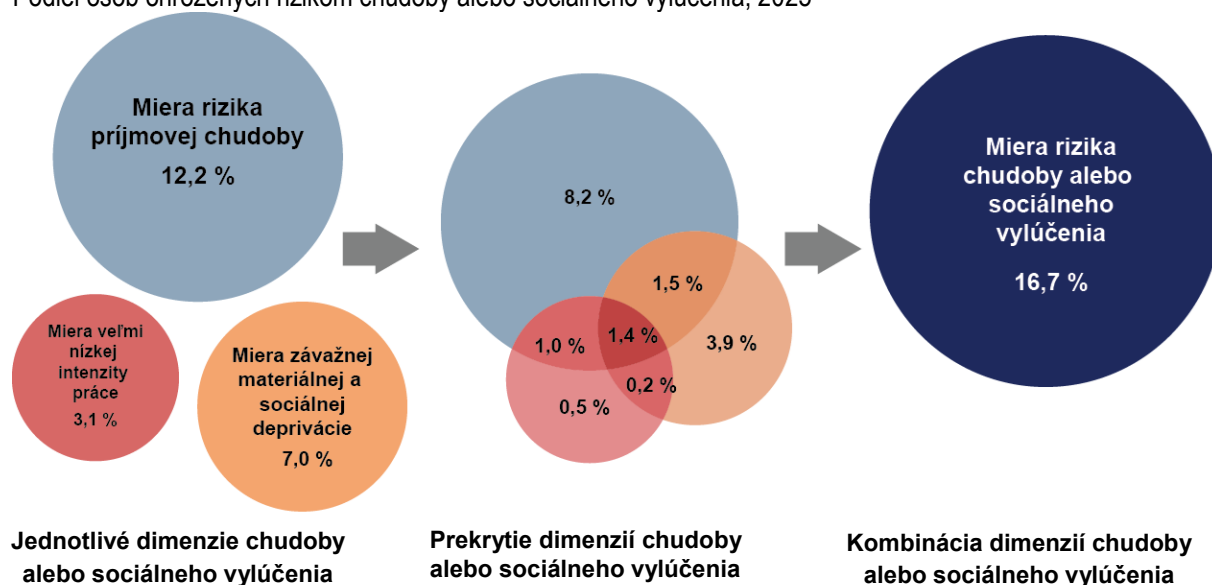
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie vyjadruje podiel populácie (v percentách), ktorá čelí vynútenému nedostatku v najmenej 7 položkách z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej deprivácie (núdze).

Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel všetkých osôb vo vekovej kategórii 0 – 64 rokov žijúcich v domácnostiach (v percentách), v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas predchádzajúceho roka menej ako 20 % z ich celoročného pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentov.

Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je definovaný ako počet osôb, ktorí sú ohrození rizikom príjmovej chudoby a/alebo sú závažne materiálne a sociálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnosti s veľmi nízkou pracovnou intenzitou. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) vyjadruje podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v percentách).

Obr. 2.1

Podiel osôb ohrozených rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Na základe zisťovania EU SILC 2025 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia vyše 895-tisíc osôb, čo je 16,7 % z celkového počtu obyvateľov SR. Ako vidieť na obr. 2.1, ide o súčet všetkých vzájomných prienikov troch vyššie spomínaných čiastkových indikátorov (miery rizika príjmovej chudoby, miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miery veľmi nízkej intenzity práce). To znamená, že niektoré domácnosti a jednotlivci sú ohrození príjmovou chudobou (12,2 %), závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou (7,0 %) alebo veľmi nízkou intenzitou práce (3,1 %).

Spomedzi troch dimenzií chudoby a sociálneho vylúčenia je na Slovensku najviac osôb ohrozených tzv. príjmovou chudobou. Príjmová chudoba sa týka najmä osôb so zraniteľnou pozíciou na trhu práce a osôb nachádzajúcich sa mimo trhu práce, ako aj osôb so špecifickým zložením ich domácností a rizikovým sociálno-demografickým profilom. Ide o obyvateľov, ktorí žijú v domácnostiach s nižšími príjmami ako je národná hranica chudoby (podrobnejšie informácie o národnej hranici chudoby sú uvedené v kapitole „3.1 Hranica rizika príjmovej chudoby“).

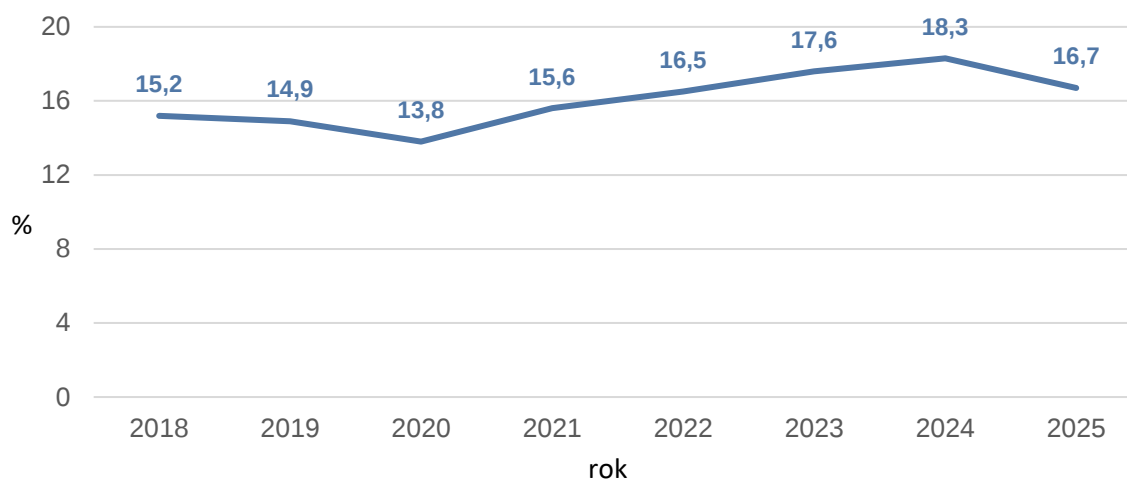
V roku 2025 žilo 12,2 % osôb pod hranicou príjmovej chudoby, čo je viac ako 651-tisíc obyvateľov (o takmer 127-tisíc osôb menej ako v roku 2024).

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie patrila na Slovensku skôr k nižším a od roku 2020 mala stúpajúci trend. V roku 2025 bolo na Slovensku deprivovaných 7,0 % obyvateľov čo predstavuje približne 375-tisíc obyvateľov (o takmer 33-tisíc osôb menej v porovnaní s rokom 2024).

Miera veľmi nízkej intenzity práce sa podľa údajov EU SILC 2025 nachádzala na úrovni 3,1 %. Ide o podiel ľudí žijúci v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas predchádzajúceho roka menej ako 20 % z ich celoročného pracovného potenciálu. Pri tejto skupine obyvateľstva sa z hľadiska času zvyšuje riziko chudoby a hrozí, že budú závislí od rôznych foriem sociálnej pomoci. Vychádzajúc z percentuálneho zastúpenia

osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je z prienikov jednotlivých čiastkových indikátorov zrejmé, že najväčšie zastúpenie majú osoby ohrozené len rizikom príjmovej chudoby (8,2 %). Prienik všetkých troch indikátorov identifikuje najzraniteľnejšiu skupinu osôb, u ktorej dochádza ku kumulácii všetkých troch rizík. Podľa údajov EU SILC 2025 je to 1,4 % osôb Slovenska, ktoré by mali byť prioritne v centre pozornosti pri opatreniach zameraných na znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia.

Graf 2.1 Osoby ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia v SR, 2018 – 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1836rs)

Na Slovensku z hľadiska vývoja v čase od roku 2018 do roku 2020 podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesal (z 15,2 % až na hodnotu 13,8 % obyvateľov). Od roku 2020 sa počet obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením začal postupne zvyšovať. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa v roku 2021 zvýšila z 13,8 % na 15,6 %. V roku 2024 dosiahla maximum (18,3 %). Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2025 bola na úrovni 16,7 %. Pri medziročnom porovnaní s minulým rokom bol zaznamenaný pokles o 1,6 percentuálneho bodu (p.b.), čo predstavuje v absolútnom vyjadrení pokles o takmer 85-tisíc osôb.

Deti boli na Slovensku vystavené vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako dospelí, resp. starší obyvatelia. Podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2025 miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia dosiahla vo vekovej skupine 0 – 17 rokov hodnotu 22,7 %, čo bolo 1,4-násobne viac ako u celkovej populácii.

So zvyšujúcim sa vekom podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesal. Najmenej ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením boli osoby vo vekovej skupine 65 rokov a viac (12,0 %). V tejto vekovej skupine sme zaznamenali ohrozenie chudobou až o 4,7 p.b. nižšie ako je u celkovej populácii. Vo vekovej skupine 18 – 64 rokov bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia mierne vyššia ako u celkovej populácii Slovenska (o 0,5 p.b.).

Tab. 2.1

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa vekových skupín a pohlavia, 2025

v %

Veková skupina a pohlavie	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia
Spolu	16,7
muži	16,7
ženy	16,7
0 – 17 rokov	22,7
18 – 64 rokov	16,2
muži	15,9
ženy	16,5
65 rokov a viac	12,0
muži	16,5
ženy	13,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1836rs)

Rozdiel medzi pohlaviami sa v SR prejavil predovšetkým vo vekovej skupine najstarších obyvateľov - 65 rokov a viac. Ženy vo veku 65 rokov a viac boli na Slovensku ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1,3-násobne menej ako muži v tej istej vekovej skupine. V ostatných sledovaných vekových skupinách sa väčší rozdiel medzi pohlaviami neprejavil.

Ďalším významným faktorom vplývajúcim na mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je typ domácnosti. V roku 2025 boli domácnosti so závislými deťmi v SR 1,6-násobne viac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako domácnosti bez závislých detí. Kým pri domácnostiach bez závislých detí bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 12,3 %, pri domácnostiach so závislými deťmi bola na úrovni 20,2 %. To znamená, že v podmienkach SR sú domácnosti, ktoré sa starajú o závislé deti z hľadiska výskytu chudoby podstatne rizikovejšie ako domácnosti bez závislých detí.

Z kategórie domácností so závislými deťmi boli najviac ohrozené neúplné domácnosti (1 rodič s 1 závislým dieťaťom), kde bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 49,5 %. Bolo to takmer 3-krát viac ako u celkovej populácii. Ďalej boli najviac ohrozené domácnosti s vyšším počtom závislých detí, t.j. domácnosti 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (38,0 %).

V kategórii domácností bez závislých detí boli najviac ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením domácnosti pozostávajúce z jednotlivca vo veku 65 rokov a menej – z toho žien až 26,3 %. Najmenej ohrození chudobou v kategórii domácností bez závislých detí boli domácnosi 2 dospelých, kde boli obe osoby vo veku menej ako 65 rokov (7,7 %). Vyššia zraniteľnosť chudobou alebo sociálnym vylúčením je spojená s horšou schopnosťou domácnosti mobilizovať zdroje (najmä svoju pracovnú silu, ktorá je najdôležitejším zdrojom príjmu), ale aj s vyšším počtom závislých detí v domácnosti.

Tab. 2.2

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa typu domácnosti, 2025

v %

Typ domácnosti	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia
Všetky osoby v hospodáriacich domácnostiach v SR	16,7
Domácnosť bez závislých detí	12,3
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	21,0
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	26,3
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	18,2
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	24,3
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	7,7
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	9,4
Domácnosť so závislými deťmi	20,2
Domácnosť 1 rodiča s apoň s 1 závislým dieťaťom	49,5
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	11,9
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	16,1
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	38,0

[Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. \(ps1835rs\)](#)

Počet a podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v rámci regiónov Slovenska výrazne líši, čo je zrejmé aj v roku 2025.

Tab. 2.3

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa územného členenia, 2025

v %

Územné členenie	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia
SR	16,7
Bratislavský kraj	2,9
Trnavský kraj	9,9
Trenčiansky kraj	14,6
Nitriansky kraj	17,0
Žilinský kraj	8,0
Banskobystrický kraj	26,1
Prešovský kraj	29,9
Košický kraj	22,6

[Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. \(ps3814rr\)](#)

Najvyšší podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením bol v Prešovskom kraji (29,9 %). Nad percentuálnym podielom SR sa nachádzali aj ďalšie kraje, Nitriansky (17,0 %), Košický kraj (22,6 %) a Banskobystrický (26,1 %). Naopak, pod percentuálnym podielom SR sa ocitli osoby v Trenčianskom kraji (14,6 %), Trnavskom kraji (9,9 %) a Žilinskom kraji (8,0 %). Ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením dlhodobo pociťujú najmenej osoby v Bratislavskom kraji (2,9 %).

3. Príjmová chudoba

Chudoba je veľmi komplexný a zložitý pojem, pričom ju možno vo všeobecnosti chápať ako nedostatok materiálnych potrieb nevyhnutných na zabezpečenie základných životných podmienok. Zároveň predstavuje mnoho-dimenzionálny sociálny jav, keďže sa pri jej definovaní a meraní vždy vychádza z merania konkrétneho konceptu. To znamená, že tak ako neexistuje jediná alebo správna definícia chudoby, neexistuje ani jediný všeobecne prijatý spôsob jej merania.

Táto kapitola sa zameriava na analýzu medzinárodne definovaných a porovnateľných indikátorov príjmovej chudoby, ktoré vychádzajú z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadefinovaného v zisťovaní EU SILC. Metodika uvedených indikátorov sa opiera o tri koncepty:

1. *relatívny koncept* - relatívna miera chudoby vychádza z hodnotenia (porovnania) príjmov k určitej strednej hodnote, čiže k národnej hranici chudoby,
2. *nepriamy koncept* - meranie chudoby sa realizuje prostredníctvom disponibilného príjmu domácností, pričom sa neberú do úvahy výdavky domácností,
3. *objektívny koncept* - hranica chudoby sa nestanovuje subjektívne, ale na základe nezávislých a objektívne vybraných kritérií.

V rámci EÚ sa chudoba zvyčajne meria pomocou hraníc príjmovej chudoby. Zahŕňa výpočet stredného príjmu alebo mediánu ekvivalentného príjmu domácnosti v krajine. Následne stanovená hranica chudoby predstavuje určité percento z tohto stredného príjmu/mediánu. Vo všeobecnosti sa hranice chudoby stanovujú v rozpätí 40 % až 70 % mediánu príjmu domácností.

Obdobie, za ktoré sa zisťujú príjmy používané pri výpočte indikátorov (*príjmové referenčné obdobie*), je kalendárny rok predchádzajúci roku zisťovania. Pre zisťovanie EU SILC 2025 predstavovalo príjmové referenčné obdobie kalendárny rok 2024.

V rámci jednotlivých podkapitol sú používané pojmy, súvisiace s rôznymi príjmami domácností, pričom ide o nasledujúce typy príjmov:

Celkový hrubý príjem domácnosti zahŕňa príjem všetkých členov domácnosti a zložky príjmu, ktoré boli sledované na úrovni domácnosti. Obsahuje: príjem zo zamestnania (hrubý peňažný príjem zo zamestnania a jemu blízky príjem), nepeňažný príjem z využívania služobného auta, príjem z podnikateľskej činnosti (zo samostatne zárobkovej činnosti), ktorý je pužitý z tejto činnosti pre domácnosť, príjem z majetku (príjem z prenájmu majetku alebo pozemku a úroky, dividendy, zisk z kapitálových investícií do neregistrovaného podniku), bežne prijaté transfery, ako sú sociálne dávky (rodinné dávky a príspevky vyplácané rodinám s deťmi, príspevky na bývanie, dávka v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, sociálne vylúčenie inde neklasifikované (napr. pomoc v hmotnej núdzi), príspevky na vzdelanie, príjem osôb mladších ako 16 rokov a pravidelné prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami (napr. výživné a podpora dieťaťa).

Celkový disponibilný príjem domácnosti je suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti a zložiek hrubého príjmu na úrovni domácnosti (napr. príjem z prenájmu majetku, prijaté transfery od iných domácností) od ktorého sú odpočítané pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami (napr. výživné, pravidelná peňažná pomoc iným domácnostiam) a dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie.

Ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je disponibilný príjem domácnosti vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa v zisťovaní EU SILC používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému prvému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročným a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3. Takto vypočítaný ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je nakoniec priradený každej osobe v rámci domácnosti.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi inými ako starobnými dávkami a dávkami pre pozostalých je celkový disponibilný príjem domácnosti **mínus** celkové čisté transfery (dávka v nezamestnanosti, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované a príspevky na bývanie) **plus** starobné dávky a dávky pre pozostalých.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi, vrátane starobných dávok a dávok pre pozostalých je celkový disponibilný príjem domácnosti **mínus** celkový čistý transfer (dávka v nezamestnanosti, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované, príspevky na bývanie, starobné dávky a dávky pre pozostalých).

Vek osôb je definovaný ako vek, ktorý osoba dosiahla ku koncu príjmového referenčného obdobia. Pre zisťovanie EU SILC 2025 je to k 31. decembru 2024.

3.1 Hranica rizika príjmovej chudoby

Hranica rizika príjmovej chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. Uvádza sa v parite kúpnej sily (PKS)² a v EUR. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko príjmovej chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Hodnota hranice rizika príjmovej chudoby je vyjadrená za nasledovné vybrané typy domácností:

- domácnosť jednotlivca,
- domácnosť dvoch dospelých s dvoma deťmi vo veku do 14 rokov.

Osoby, ktoré nedosahujú 60 % mediánu príjmu sa nachádzajú v riziku príjmovej chudoby.

Parita kúpnej sily predstavuje menové prepočítavacie koeficienty, pomocou ktorých sa hospodárske ukazovatele vyjadrené v národných menách konvertujú na umelo vytvorenú spoločnú menovú jednotku nazývanú ako štandard kúpnej sily (PKS), ktorý eliminuje efekty rozdielnej cenovej úrovne medzi krajinami. Parita kúpnej sily sa vypočítava na základe cien a objemov predaja tovarov, ktoré sú vzájomne porovnateľné a reprezentatívne pre krajiny zahrnuté do porovnania. Základom pre výpočet je Európsky porovnávací program (ECP), na ktorom sa zúčastňujú národné štatistické úrady vrátane ŠÚ SR.

Tab. 3.1.1

Hranica rizika príjmovej chudoby (vybrané hodnoty), 2025 - ročná suma

Hranica rizika príjmovej chudoby	Domácnosť jednotlivca		Domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov	
	PKS	Eur	PKS	Eur
Celková ročná suma	9 200	7 794	19 319	16 367

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

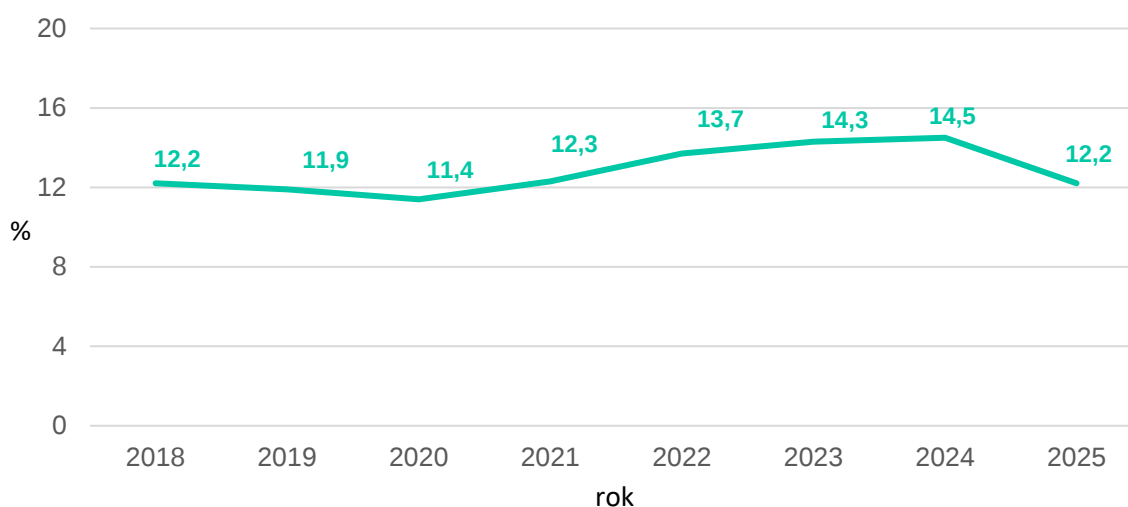
Celková ročná hranica rizika príjmovej chudoby vypočítaná z EU SILC 2025 bola pre jednočlennú domácnosť 7 794 Eur, čo predstavuje sumu takmer 650 Eur na mesiac. Suma určujúca hranicu príjmovej chudoby pre domácnosť jednotlivca medziročne vzrástla (o 1 691 Eur), čo potvrdzuje, že celkové príjmy obyvateľstva za celý rok 2025 oproti roku 2024 vzrástli. Pre domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov bola celková ročná hodnota hranice rizika príjmovej chudoby na úrovni 16 367 Eur, čo pre tento typ domácnosti predstavovalo priemerne 1 364 Eur na mesiac. V porovnaní s predchádzajúcim rokom išlo o 27,7 %-tný nárast (v absolútnom vyjadrení o 296 Eur na mesiac viac).

Miera rizika príjmovej chudoby predstavuje podiel osôb v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika príjmovej chudoby. Podľa EU SILC 2025 bolo rizikom príjmovej chudoby ohrozených 12,2 % obyvateľov Slovenska (viac ako 651-tisíc osôb).

Vývoj miery rizika príjmovej chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. V roku 2025 došlo k poklesu miery rizika príjmovej chudoby na 12,2 %, teda o 2,3 p.b. oproti predchádzajúcemu roku. Možno tak konštatovať, že po niekoľkých rokoch nepriaznivého vývoja sa situácia v poslednom sledovanom roku zlepšila a hodnota ukazovateľa sa vrátila na úroveň z roku 2018. V období rokov 2018 – 2025 sa vývoj vyznačoval najskôr miernym poklesom, od roku 2021 rastúcim trendom a napokon výraznejším poklesom v roku 2025.

Graf 3.1.1

Osoby ohrozené rizikom príjmovej chudoby v SR, 2018 – 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps3813rr)

3.2 Analýza príjmovej chudoby

Indikátor miery rizika príjmovej chudoby ovplyvňuje na Slovensku množstvo faktorov. Za najvýznamnejšie faktory môžeme vo všeobecnosti považovať vek a pohlavie osôb, ich ekonomickú aktivitu, typ domácnosti a regionálne hľadisko. Táto podkapitola sa zameriava na analýzu miery rizika príjmovej chudoby podľa všetkých spomínaných faktorov.

3.2.1 Miera rizika príjmovej chudoby podľa veku a pohlavia

Vek a pohlavie sú faktory, ktoré môžu výraznou mierou vplývať na mieru príjmovej chudoby. Podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2025 bol podiel žien ohrozených rizikom príjmovej chudoby o 0,1 p.b. vyšší ako u mužov.

Tab. 3.2.1.1

Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa vekových skupín a pohlavia, 2025

v %

Veková skupina a pohlavie	Miera rizika príjmovej chudoby
Spolu	12,2
muži	12,1
ženy	12,2
0 – 17 rokov	20,4
18 – 24 rokov	17,6
muži	17,8
ženy	17,5
25 – 49 rokov	12,0
muži	10,9
ženy	13,2
50 – 64 rokov	9,1
muži	9,9
ženy	8,3
65 rokov a viac	5,2
muži	3,7
ženy	6,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1008rs)

Najvýraznejšie sa disparita medzi pohlaviami prejavila vo vekovej skupine 65 rokov a viac. V tejto vekovej skupine boli ženy takmer 1,7-násobne častejšie vystavené riziku príjmovej chudoby ako muži. Rozdiel medzi pohlaviami sa prejavil aj vo vekovej skupine 25 – 49 rokov, kde boli ženy 1,2-násobne častejšie ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako muži.

Z hľadiska veku môžeme konštatovať, že mladšie osoby sú vystavené vyššiemu riziku príjmovej chudoby ako dospelé a staršie osoby. Osoby vo vekovej skupine 18 – 24 rokov celkovo tvoria najzraniteľnejšiu vekovú skupinu na Slovensku. Zraniteľnosť tejto vekovej skupiny je do značnej miery ovplyvnená tým, že mnohé osoby ešte nie sú ekonomicky aktívne, prípadne ju ovplyvňuje aj postavenie ich rodičov na trhu práce. Miera rizika príjmovej chudoby osôb vo vekovej skupine 0 – 17 rokov bola na úrovni 20,4 % a bola odrazom príjmovej situácie domácnosti, v ktorej dieťa žilo.

Deti boli 2,2-krát viac ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako osoby z vekovej skupiny 50 – 64 rokov a 3,9-krát viac, ako vo vekovej skupine 65 rokov a viac. Vo všetkých vekových skupinách s výnimkou skupiny 0 – 17 rokov bol zaznamenaný medziročný pokles miery rizika príjmovej chudoby. Vo vekovej skupine 65 rokov a viac a 18 – 24 rokov miera rizika príjmovej chudoby medziročne klesla o 3,7 p.b. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že s rastúcim vekom podiel osôb ohrozených rizikom príjmovej chudoby klesá.

3.2.2 Miera rizika príjmovej chudoby podľa ekonomickej aktivity

Významným faktorom v súvislosti s meraním príjmovej chudoby na Slovensku je postavenie jednotlivca na trhu práce merané cez status ekonomickej aktivity.

Najčastejší status ekonomickej aktivity predstavuje ekonomický status, ktorý osoba uvádzala počas viac ako polovice mesiacov v príjmovom referenčnom období (rok 2024). V prípade, že u respondenta nastalo niekoľko aktivít v rovnakom mesiaci, určenie ekonomického statusu bolo stanovené na základe kritéria najviac stráveného času. Osoby, ktorým nemohol byť jednoznačne stanovený najčastejší status ekonomickej aktivity, sú z výpočtu indikátora vylúčené.

Osoby, ktoré sú nepracujúce, predstavujú najviac ohrozenú skupinu príjmovou chudobou. Z výsledkov zisťovania EU SILC 2025 vyplynulo, že nepracujúce osoby boli takmer 2,4-krát viac ohrozené rizikom príjmovej chudoby ako tie pracujúce (15,3 % oproti 6,5 %).

Spomedzi nepracujúcich, kam patria nezamestnaní, dôchodcovia a iné neaktívne osoby, boli najviac ohrozenou skupinou práve nezamestnané osoby (58,5 %), pričom podiel chudobných v tejto kategórii medziročne klesol o 5,6 p.b. V kategórii dôchodcov bol taktiež zaznamenaný medziročný pokles miery rizika príjmovej chudoby (z 9,1 % na 5,1 %). Naopak, medziročný nárast (o 4,8 p.b.) bol len pri iných neaktívnych osobách (z 20,1 % na 24,9 %).

Tab. 3.2.2.1

Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa ekonomickej aktivity a pohlavia (osoby vo veku 18 rokov a viac), 2025

v %

Status ekonomickej aktivity a pohlavie	Miera rizika príjmovej chudoby
Pracujúci spolu	6,5
muži	7,5
ženy	5,3
Nepracujúci spolu	15,3
muži	14,4
ženy	15,9
nezamestnaní spolu	58,5
muži	66,4
ženy	51,6
dôchodcovia spolu	5,1
muži	3,9
ženy	5,9
iné neaktívne osoby spolu	24,7
muži	22,0
ženy	26,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1009rs)

Rozdiel medzi pohlaviami sa pri ekonomickej aktivite prejavil výraznejšie, ako pri porovnávaní ohrozených osôb podľa vekových skupín. Najvyšší rozdiel bol pri nezamestnaných osobách, kde boli muži viac ohrození ako ženy (o 14,8 p.b.). Pri pracujúcich osobách boli tiež viac ohrození muži ako ženy (o 2,2 p.b.) Výraznejší rozdiel bol zaznamenaný v kategórii iných neaktívnych osôb, kde podiel žien ohrozených rizikom príjmovej chudoby v roku 2025 dosiahol 26,8 %, zatiaľ čo u mužov to bolo 21,7 %.

3.2.3 Miera rizika príjmovej chudoby podľa typu domácnosti

Ďalším významným faktorom ovplyvňujúcim mieru rizika príjmovej chudoby na Slovensku je typ domácnosti.

Údaje zo zisťovania EU SILC 2025 poukazujú na skutočnosť, že na mieru rizika príjmovej chudoby v domácnosti bez závislých detí významne vplýva počet dospelých členov domácnosti. Domácnosť jednotlivca je vo všeobecnosti z pohľadu disponibilných príjmov oveľa zraniteľnejším typom ako domácnosti, ktoré pozostávajú z vyššieho počtu dospelých členov.

V kategórii domácnosti bez závislých detí boli najviac ohrozené domácnosti jednotlivca pozostávajúce z jednej ženy. V domácnostiach jednotlivca bola miera rizika príjmovej chudoby

vyššia u žien ako u mužov, pri osamelých ženách vo veku 65 rokov a viac (20,3 %) a pri osamelých ženách vo veku do 65 rokov (19,1 %).

Tab. 3.2.3.1

Miera rizika príjmovej chudoby v členení podľa typu domácnosti, 2025

v %

Typ domácnosti	Miera rizika príjmovej chudoby
Všetky osoby v hospodáriacich domácnostiach v SR	12,2
Domácnosť bez závislých detí	4,8
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	18,0
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	19,1
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	14,4
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	20,3
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	5,0
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	3,3
Domácnosť so závislými deťmi	18,0
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	45,0
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	10,5
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	14,2
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	36,6

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2034rs)

Z kategórie domácností so závislými deťmi sú z pohľadu miery rizika príjmovej chudoby najviac ohrozenou skupinou domácnosti, ktoré pozostávajú z 1 rodiča s aspoň 1 závislým dieťaťom (45,0 %) a domácnosti s dvoma dospelými s tromi a viac závislými deťmi (36,6 %). U oboch týchto typov domácností bol pozorovaný výrazný medziročný nárast ohrozenia príjmovou chudobou (z 29,8 % na 45,0 %, resp. z 29,8 % na 36,6 %).

Je možné konštatovať, že vyšší počet závislých detí v domácnosti a rovnako absencia ďalšieho dospelého člena, v prípade neúplných rodín vedie k tomu, že sa tieto typy domácností dlhodobo najčastejšie dostávajú do rizika chudoby. Pri neúplných rodinách s deťmi a pri viacdetských domácnostiach je to viac ako 36 % týchto domácností.

Domácnosti so závislými deťmi boli na Slovensku takmer 3,8-násobne viac vystavené riziku príjmovej chudoby (18,0 %), ako domácnosti bez závislých detí (4,8 %).

3.2.4 Miera rizika príjmovej chudoby podľa krajov

Je známe, že Slovensko sa dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s výraznými hospodárskymi a sociálnymi rozdielmi medzi regiónmi. Nerovnomernosť medzi jednotlivými kraji Slovenska súvisí predovšetkým s rôznym ekonomickým rozvojom regiónov. Problémy chudobnejších krajov sa prehlbujú aj v dôsledku stále pretrvávajúcich aspektov, ako je napr. nedostatočne rozvinutá infraštruktúra, pomalé tempo budovania dopravnej siete, slabšie sa rozvíjajúce podnikateľské prostredie a taktiež nižšia vzdelanostná úroveň časti obyvateľstva.

Tab. 3.2.4.1

Miera rizika príjmovej chudoby v krajoch SR, 2025

v %	
Územné členenie	Miera rizika príjmovej chudoby
SR	12,2
Bratislavský kraj	1,4
Trnavský kraj	5,8
Trenčiansky kraj	9,0
Nitriansky kraj	11,7
Žilinský kraj	5,8
Banskobystrický kraj	20,2
Prešovský kraj	21,2
Košický kraj	19,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps3813rr)

Ak sa zohľadní národná hranica rizika príjmovej chudoby, tak vyššiu mieru príjmovej chudoby, ako je za celé Slovensko mali v roku 2025 celkovo 3 kraje: Košický (19,5 %), Banskobystrický (20,2 %) a Prešovský kraj (21,2 %).

Najvyššia miera rizika príjmovej chudoby bola v roku 2025 zaznamenaná v Prešovskom kraji (21,2 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (1,4 %). Medziročne sa miera rizika príjmovej chudoby najviac znížila v Banskobystrickom kraji (pokles o 5,6 p.b.). Naopak, najviac sa medzi rokmi 2024 a 2025 miera rizika príjmovej chudoby zvýšila v Banskobystrickom kraji (o 3,9 p.b.). Mierny pokles bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji (0,1 p.b.). Prešovský a Banskobystrický kraj sú dlhodobo najohrozenejšími kraji z pohľadu rizika príjmovej chudoby, v oboch krajoch je miera rizika príjmovej chudoby nad 20 %.

3.3 Faktory vplyvajúce na zmenu príjmovej chudoby

Sociálnymi transfermi a daňami sa prerozdeľuje príjem medzi osobami a domácnosťami, čo môže výrazným spôsobom ovplyvňovať príjmovú chudobu a príjmovú nerovnosť. To znamená, že príjmovú chudobu a sociálne vylúčenie je možné znižovať pomocou opatrení sociálnej ochrany.

Tento cieľ možno dosiahnuť napríklad prostredníctvom poskytovania sociálnych dávok. Jedným zo spôsobov hodnotenia vplyvu opatrení sociálnej ochrany je porovnanie ukazovateľov rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi a po nich.

Pri meraní príjmovej chudoby je zaujímavý pohľad na úroveň chudoby pred a po transferoch príjmu prostredníctvom systému sociálneho zabezpečenia krajiny, pretože to naznačí efektívnosť systému redistribúcie v krajine. Miera rizika príjmovej chudoby by bola v jednotlivých krajinách značne vyššia, než je v skutočnosti, ak by v nich neexistovali sociálne transfery.

Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi sa vyjadruje prostredníctvom dvoch samostatných indikátorov:

- *Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi, okrem starobných a pozostalostných dávok:* Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá zahŕňa dôchodky (t.j. starobné a pozostalostné dávky), ale ostatné sociálne transfery sa pri výpočte indikátora nezohľadňujú.
- *Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi, vrátane starobných a pozostalostných dávok:* Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá nezohľadňuje žiadny zo sociálnych transferov, t.j. ani dôchodky (starobné a pozostalostné dávky).

3.3.1 Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok

V zisťovaní EU SILC sa za sociálne transfery považujú rodinné dávky a príspevky pre rodiny s deťmi, príspevky na bývanie, dávky v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, dávky a príspevky v rámci sociálnej exklúzie.

Tab. 3.3.1.1

Miera rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok, 2025

v %

Veková skupina a pohlavie	Miera rizika príjmovej chudoby
Spolu	20,6
muži	20,3
ženy	21,0
0 – 17 rokov	32,6
18 – 64 rokov	19,8
muži	19,2
ženy	20,4
65 rokov a viac	10,9
muži	8,8
ženy	12,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2035rs)

U špecifických skupín obyvateľstva zohráva dôležitú úlohu v boji proti chudobe sociálna ochrana v podobe rôznych sociálnych transferov (dávok). Ak by sa z prijatých sociálnych transferov zohľadnili v celkovom ekvivalentnom disponibilnom príjme osôb len starobné

a pozostalostné dávky, tak v sledovanom roku 2025 bolo ohrozených rizikom príjmovej chudoby 20,6 % obyvateľstva čo je o 2,3 p.b. menej ako to bolo v roku 2024.

Z hľadiska pohlavia boli pri miere rizika príjmovej chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok viac ohrozené ženy ako muži. Najvýraznejšie sa prejavil rozdiel vo vekovej skupine 65 rokov a viac, kde miera rizika príjmovej chudoby u žien bola o 3,6 p.b. vyššia ako u mužov.

Z hľadiska vekových skupín boli najohrozenejšou skupinou osoby mladšie ako 18 rokov, s narastajúcim vekom miera rizika príjmovej chudoby klesala. Osoby mladšie ako 18 rokov boli takmer 3-krát viac ohrozené príjmovou chudobou ako osoby vo veku 65 rokov a viac.

3.3.2 Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)

Ak by sa nezohľadnil žiadny z prijatých sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok), potom by sa celková miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi zvýšila 3,5-násobne, z 12,2 % na 42,3 % (Tab. 3.3.2.1).

Z hľadiska pohlavia boli celkovo viac ohrozené ženy (44,2 %) ako muži (40,3 %). Pri vekovej skupine 65 rokov a viac to však bolo naopak, miera chudoby u mužov bola o 3,5 p.b. vyššia ako u žien.

Tab. 3.3.2.1

Miera rizika príjmovej chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok) v členení podľa vekových skupín a pohlavia, 2025

v %

Veková skupina a pohlavie	Miera rizika príjmovej chudoby
Spolu	42,3
muži	40,3
ženy	44,2
0 – 17 rokov	39,1
18 – 64 rokov	33,1
muži	31,6
ženy	34,6
65 rokov a viac	76,8
muži	78,8
ženy	75,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2036rs)

Keďže sa pri tomto indikátore neberú do úvahy žiadne sociálne transfery, vrátane starobných a pozostalostných dávok, je zrejmé, že najviac bola chudobou ohrozená najstaršia veková skupina, medziročne bol zaznamenaný pokles o 7,5 p.b.. Ak by sa pri meraní príjmovej chudoby nezobrali do úvahy žiadne sociálne transfery (najmä starobné a pozostalostné dávky), bolo by príjmovou chudobou ohrozených 76,8 % obyvateľov vo veku 65 rokov a viac.

3.3.3 Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby

Indikátor rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby vyjadruje podiel osôb (v percentách) z celkovej populácie, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika príjmovej chudoby, ktorá je stanovená ako 40 %, 50 % alebo 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu.

Tab. 3.3.3.1

Rozptyl okolo hranice rizika príjmovej chudoby v členení podľa pohlavia, 2025

v %

Hranica príjmovej chudoby	Pohlavie	Rozptyl okolo hranice rizika chudoby
40% mediánu	spolu	4,0
	muži	4,1
	ženy	3,8
50 % mediánu	spolu	6,8
	muži	6,9
	ženy	6,7
70% mediánu	spolu	19,2
	muži	18,7
	ženy	19,7

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps3810rr)

Pri analýze iných hraníc príjmovej chudoby ako je 60 % mediánu (tzv. rozptyl príjmovej chudoby) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 4,0 % osôb (medziročný pokles o 1,0 p.b.), pod 50 % mediánu malo príjem 6,8 % osôb (medziročný pokles o 2,8 p.b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 19,2 % osôb (taktiež medziročný pokles o 0,2 p.b.).

Podobne ako v celkovej miere rizika príjmovej chudoby (60 % mediánu), tak ani v miere rizika chudoby pre hranice 40 %, 50 % a 70 % mediánu sa výraznejšie rozdiel medzi pohlaviami neprejavil. Pri hranici 40 % a 50 % mediánu boli mierne viac ohrození rizikom príjmovej chudoby muži ako ženy. Najvyšší rozdiel bol pri hranici 70 % mediánu, kde boli naopak ženy viac ohrozené chudobou ako muži (o 1 p.b.).

3.3.4 Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008)

Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008) pre daný rok 2025, je podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika príjmovej chudoby z roku 2008, upravená o infláciu medzi rokmi 2008 a 2025

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2025 hodnota tohto indikátora medziročne klesla (zo 7,4 % na 3,0 %). K medziročnému poklesu došlo u všetkých vekových kategóriách.

Podľa vekových skupín sú viac ohrozené deti vo veku menej ako 18 rokov. Najvyšší medziročný pokles bol zaznamenaný vo vekovej skupine 0 – 17 rokov (pokles o 5,9 p.b). Celkovo boli muži viac ohrození chudobou (3,1 %) ako ženy (3,0 %). Vo všeobecnosti platí, čím boli osoby mladšie, tým viac boli ohrozené chudobou.

Tab. 3.3.4.1

Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008) v členení podľa vekových skupín a pohlavia, 2025

v %

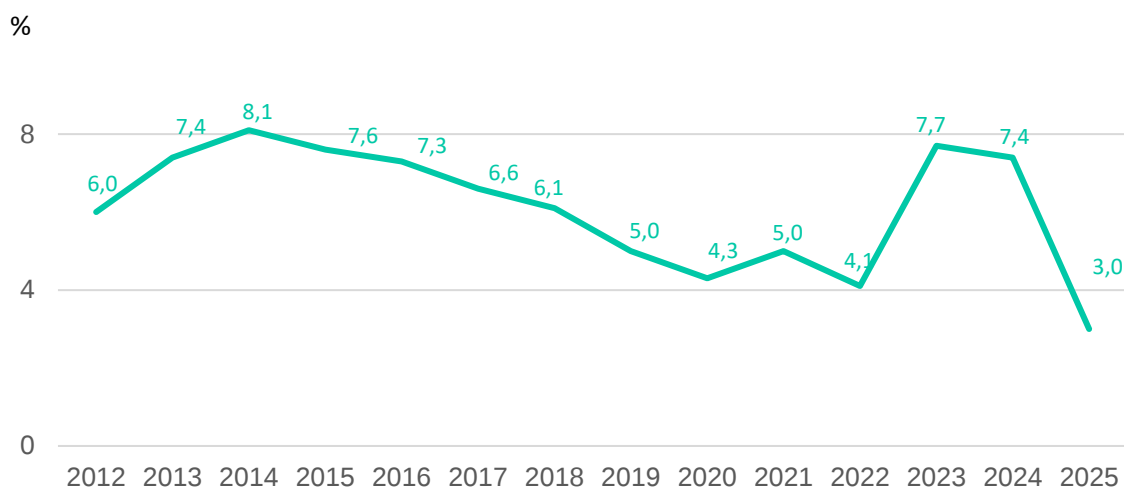
Veková skupina a pohlavie	Miera rizika príjmovej chudoby zakotvanej v čase (2008)
Spolu	3,0
muži	3,1
ženy	3,0
0 – 17 rokov	6,1
18 – 64 rokov	2,9
muži	2,9
ženy	2,9
65 rokov a viac	0,3
muži	0,1
ženy	0,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2043rs)

Z hľadiska vývoja miery rizika príjmovej chudoby zakotvanej v čase môžeme konštatovať, že najvýraznejší pokles tohto indikátora bol zaznamenaný v roku 2012, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak z výsledkov zisťovaní EU SILC z rokov 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva, predovšetkým nízkopríjmových domácností. Opätovný pokles bol zaznamenaný v rokoch 2015 až 2020. Do roku 2023 sme sledovali nárast ohrozenia príjmovou chudobou zakotvenou k roku 2008. Potom nasledoval pokles až na hodnotu 3,0 % v roku 2025.

Graf 3.1.1

Miera rizika príjmovej chudoby zakotvená v čase (2008)

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2043rs)

3.4 Príjmová chudoba z pohľadu príjmových nerovností

Popri ukazovateľoch príjmovej chudoby poskytujú širší pohľad na sociálne vylúčenie kritériá na meranie príjmovej nerovnosti. Pojem príjmovej nerovnosti označuje rozdiel vo výške príjmov a v celkových životných štandardoch.

Vo všeobecnosti znižovať chudobu a sociálne vylúčenie nie je možné bez analyzovania nerovností v rámci spoločnosti, či už majú ekonomický alebo sociálny charakter. Nerovnosť znázorňuje distribúciu zdrojov v rámci celej spoločnosti a poukazuje na to, ako dobre jednotlivé krajiny prerozdeľujú alebo zdieľajú príjmy, ktoré vyprodukujú. Krajiny s vysokou mierou nerovnosti majú aj vysokú mieru príjmovej chudoby a tie s nižšou mierou nerovnosti majú aj nižšiu mieru príjmovej chudoby.

Príjmovú nerovnosť je možné merať pomocou rôznych ukazovateľov. Medzi najčastejšie používané patrí pomer príjmov horného a dolného kvintilu ($S80/S20$) a Giniho koeficient.

3.4.1 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: $S80/S20$

Indikátor nerovnomernosti príjmového rozdelenia $S80/S20$ vyjadruje podiel sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami (horný kvintil) a sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami (dolný kvintil).

Indikátor môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 1 do nekonečna, v praxi však v krajinách EÚ nadobúda hodnoty maximálne v intervale od 2 do 12. Čím vyššia je hodnota tohto koeficienta, tým vyššie sú celkové príjmy 20 % najbohatších osôb v spoločnosti, v pomere k celkovým príjmom 20 % najchudobnejších osôb.

Tab. 3.4.1.1

Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu v krajoch SR, 2025

Územné členenie	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia:S80/S20
SR	3,3
Bratislavský kraj	2,8
Trnavský kraj	2,8
Trenčiansky kraj	2,8
Nitriansky kraj	3,4
Žilinský kraj	2,7
Banskobystrický kraj	3,7
Prešovský kraj	3,5
Košický kraj	3,7

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps3009rr)

Na Slovensku na príjmovú nerovnosť vplýva najmä rozdielny demografický a sociálno-ekonomický vývoj jednotlivých krajov. Z pohľadu hodnôt ukazovateľa S80/S20 môžeme kraje rozdeliť na 2 skupiny. V krajoch západného a stredného Slovenska je príjmová nerovnosť nižšia ako je nerovnosť príjmov za celé Slovensko (3,3), výnimkou je Banskobystrický kraj (3,7). Najnižšia príjmová nerovnosť v tejto skupine krajov je v Žilinskom kraji (2,7), rovnaká príjmová nerovnosť bola v Bratislavskom, Trnavskom a Trenčianskom kraji (2,8). Najvyššia v Košickom (3,7) a Prešovskom kraji (3,5). Znamená to, že napr. v Prešovskom kraji je suma ekvivalentných disponibilných príjmov 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami 3,5-krát vyššia, ako suma týchto príjmov u 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami.

V Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji, bol pomer S80/S20 od 3,5 po 3,7, to znamená, že ich príjmová nerovnosť je vyššia ako hodnota za Slovensko (3,3). Najvyšší medziročný pokles príjmovej nerovnosti bol zaznamenaný v Prešovskom kraji, kde sa príjmová nerovnosť znížila o 0,5 p.b. Najvyšší medziročný nárast bol v Trenčianskom a Košickom kraji (o 0,2 p.b.) Príjmová nerovnosť meraná cez pomerový ukazovateľ S80/S20 úzko súvisí (koreluje) s mierou rizika príjmovej chudoby. Kraje s vyššou príjmovou nerovnosťou majú na Slovensku spravidla aj vyššiu mieru príjmovej chudoby.

3.4.2 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient

Gini koeficient patrí medzi najznámejšie ukazovatele príjmovej nerovnosti a zároveň je jej najbežnejším medzinárodne používaným meradlom. Meria rozdelenie príjmov porovnaním príjmov jednotlivých domácností voči príjmom všetkých ostatných domácností. Kým ukazovateľ S80/S20 porovnáva z pohľadu príjmu len horné a dolné vrstvy spoločnosti, Gini koeficient berie do úvahy príjmy celej spoločnosti. Gini koeficient môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 0 do 1, resp. v percentuálnom vyjadrení, od 0 % do 100 %. Nulový Giniho koeficient by znamenal dokonalú príjmovú rovnosť. Giniho koeficient na úrovni 100 by znamenal, že všetky príjmy v krajine by sa pripisovali len jednej domácnosti, z čoho by vyplývala absolútna

príjmová nerovnosť. Čím je Gini koeficient vyšší, tým je väčšia príjmová nerovnosť v spoločnosti.

Tab. 3.4.2.1

Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v krajoch SR, 2025

v %

Územné členenie	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient
SR	23,0
Bratislavský kraj	19,5
Trnavský kraj	20,4
Trenčiansky kraj	20,3
Nitriansky kraj	23,7
Žilinský kraj	19,5
Banskobystrický kraj	24,0
Prešovský kraj	23,1
Košický kraj	23,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps3007rr)

Ak zoberieme do úvahy Gini koeficient, ktorý sleduje rozloženie príjmov v krajine, tak Slovensko patrí v rámci krajín EÚ medzi najmenej príjmovovo nerovné krajiny. Podľa EU SILC 2024 bol Gini koeficient na Slovensku 21,7 %, čo bolo najmenej spomedzi krajín EÚ 27. Je to tak aj v predchádzajúcich rokoch. Dá sa povedať, že na Slovensku bola hodnota Gini koeficientu za posledných 5 rokov najnižšia spomedzi krajín EÚ 27 a teda Slovensko patrí medzi najmenej príjmovovo nerovné krajiny v rámci EÚ. V zásade sme viac príjmovovo rovní ako nerovní. Podľa posledných údajov zo zisťovania EU SILC 2025 nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient, mierne stúpol oproti predchádzajúcemu roku na hodnotu 23,0 (medziročne nárast o 1,3 p.b.).

Podobne ako u ukazovateľa S80/S20, tak aj z pohľadu indikátora Gini koeficient sa väčšie príjmové nerovnosti prejavili medzi krajinami. Príjem, resp. jeho úroveň, je značne priestorovo diferencovaný. Najvyššia hodnota Gini koeficientu bola zaznamenaná v Banskobystrickom kraji (24,0 %). Nad podielom osôb v celej populácii sa nachádzal aj Prešovský (23,1 %), Košický (23,5 %), Nitriansky (23,7 %) a Banskobystrický kraj (24,0 %). U ostatných krajoch boli zaznamenané nižšie hodnoty ako bola hodnota Giniho koeficientu za SR, pričom najnižšia príjmová nerovnosť meraná cez Gini koeficient bola podľa zisťovania EU SILC 2025 zhodná v Bratislavskom a Žilinskom kraji (19,5 %).

3.4.3 Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby

Indikátor vyjadruje tzv. hĺbku príjmovej chudoby, t.j. do akej miery sú ľudia pod hranicou príjmovej chudoby chudobní. Porovnáva medián príjmov osôb pod hranicou chudoby s hranicou rizika chudoby. Čím je táto hodnota nižšia ako hranica príjmovej chudoby, tým je hĺbka príjmovej chudoby väčšia a ľudia sa z rizika chudoby dostávajú ťažšie. To znamená, že

meranie prepadu príjmovej chudoby môže pomôcť pri určení toho, akí chudobní sú vskutočnosti ľudia nachádzajúci sa pod hranicou príjmovej chudoby, teda stanoviť intenzitu príjmovej chudoby.

Tab.3.4.3.1

Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby podľa vekových skupín a pohlavia, 2025

v %

Veková skupina a pohlavie	Relatívny rozdiel mediánu príjmov osôb v riziku chudoby
Spolu	20,5
muži	21,6
ženy	19,8
0 – 17 rokov	25,0
18 – 64 rokov	21,2
muži	19,9
ženy	22,0
65 rokov a viac	10,4
muži	12,9
ženy	10,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps2038rs)

Podľa posledných výsledkov zo zisťovania EU SILC 2025 bola celková hodnota relatívneho rozdielu medzi mediánom príjmov osôb v riziku príjmovej chudoby a hranicou rizika príjmovej chudoby 20,5 % a oproti roku 2024 klesla o 4,5 p.b.

Najzraniteľnejšiu vekovú skupinu tvorili osoby vo veku 0 – 17 rokov, kde bol relatívny prepád mediánu príjmov v riziku príjmovej chudoby najvyšší (25,0 %). Najvýraznejší medziročný pokles bol zaznamenaný vo vekovej skupine 18 – 64 rokov o 3,9 p.b..

4. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie

Miera závažnej materiálnej deprivácie spolu s mierou rizika príjmovej chudoby a mierou nízkej pracovnej intenzity tvorí agregovaný indikátor chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE - vid' kapitola 2). AROPE je základným indikátorom pri hodnotení pokroku EÚ ako aj jednotlivých členských krajín EÚ pri znižovaní počtu osôb v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia.

Materiálnu depriváciu môžeme chápať ako nedostatok určitých predmetov alebo neúčast' na určitých aktivitách, ktoré predstavujú základné potreby v danej spoločnosti, resp. sú považované za bežné, či nevyhnutné ako napr. mať nové oblečenie, vhodnú obuv, každý druhý deň jesť jedlo s mäsom alebo rybou, každý rok ísť na dovolenku alebo ísť si posediť s priateľmi raz za mesiac. V podstate tento prístup zahŕňa identifikovanie tovarov alebo aktivít.

Je potrebné zdôrazniť, že ak v súvislosti s materiálnou depriváciou hovoríme o nedostatkoch, myslí sa tým výhradne vynútený nedostatok, teda nedobrovoľná absencia určitých predmetov alebo aktivít z dôvodu nedostatočných finančných prostriedkov a problémov s finančnou dostupnosťou a nie nedostatky, ktoré sú výsledkom dobrovoľného výberu alebo preferencií a určitého životného štýlu.

V metodike doteraz používaného indikátora miery materiálnej deprivácie, resp. miery závažnej materiálnej deprivácie došlo od roku 2021 k prehodnoteniu a úprave sledovaných depriváčnych položiek. Do roku 2021 sa indikátor „Závažná materiálna a sociálna deprivácia“ počítal z celkovo 9 položiek. Ak osoba uviedla aspoň 4 nedostatky, tak bola závažne materiálne a sociálne deprivovaná.

Údaje za prvých sedem položiek deprivácie z celkovo 13, ktoré sú obsahom tohto ukazovateľa, boli zbierané na úrovni domácnosti a vzťahovali sa rovnako na všetkých členov domácnosti. Údaje za zvyšných šesť položiek sa zbierali na úrovni osôb vo veku 16 rokov a viac. Pri deťoch mladších ako 16 rokov, ktoré žili v domácnosti sa brali do úvahy odpovede rodičov, t.j. každému dieťaťu mladšiemu ako 16 rokov bola priradená odpoveď rodičov. Pre účely podrobnejších analýz je preto vhodné zameriavať sa na porovnanie indikátora len v rokoch 2018 až 2025. Údaje v grafe č. 4.1 sú spätne prepočítané podľa novej metodiky.

Od roku 2021 je do indikátora zaradených celkovo **13 depriváčnych položiek** počítaných pre celú populáciu, ktoré sú (ako bolo vyššie spomenuté) buď na úrovni domácnosti (položky 1 až 7) alebo na úrovni osôb (položky 8 až 13):

1. *nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek,*
2. *schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,*
3. *schopnosť dovoliť si jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň,*
4. *schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka,*
5. *domácnosť si nemôže dovoliť automobil,*
6. *schopnosť domácnosti finančne si dovoliť udržiavať doma primerané teplo,*
7. *nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým),*
8. *nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým),*
9. *mať k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia),*
10. *dovoliť si každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť),*
11. *pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.),*
12. *stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac,*
13. *pripojenie k internetu v domácnosti.*

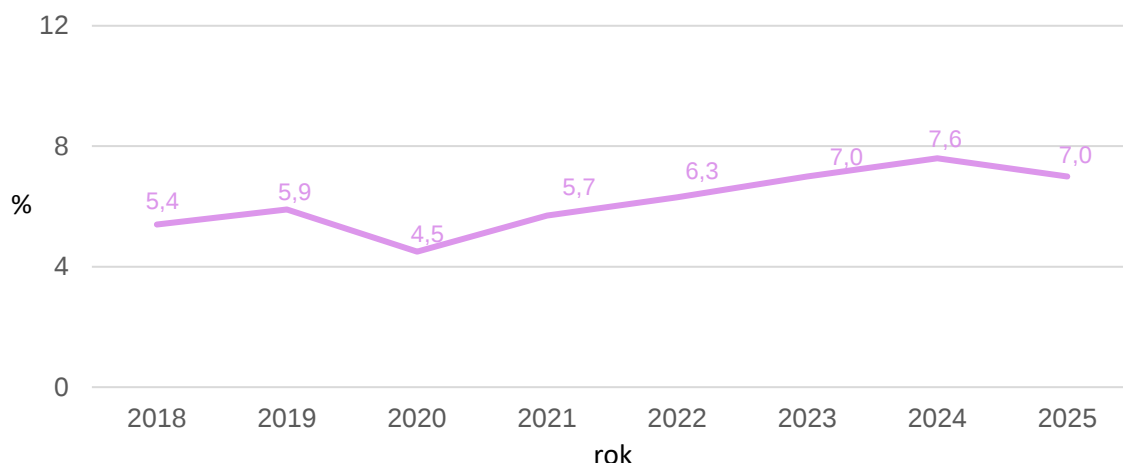
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie bola navrhnutá ako podiel osôb, ktoré čelia vynútenému nedostatku aspoň v **7 položkách** z navrhnutého **13-položkového zoznamu**.

V roku 2025 pociťovalo 7,0 % obyvateľov Slovenska závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu, t.j. nemohli si dovoliť minimálne sedem z celkovo 13 depriváčnych položiek, čo predstavovalo takmer 376-tisíc osôb. V roku 2018 sa hodnota ukazovateľa pohybovala na úrovni 5,4 % a neskôr stúpila na 5,9 % v roku 2019. Pričom v roku 2020 klesla na 4,5 %, čo bola najnižšia hodnota v rokoch 2018 – 2025. Od roku 2021 sa trend obrátil a miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie sa začala postupne zvyšovať. V roku 2022 bol podiel

materiálne a sociálne deprivovaných osôb 6,3 %. V roku 2023 vzrástol na 7,0 % a v roku 2024 dosiahol maximum na úrovni 7,6 %. V roku 2025 došlo k miernemu poklesu ukazovateľa na 7,0 %, teda o 0,6 p. b. oproti predchádzajúcemu roku. Napriek tomuto zlepšeniu zostala hodnota miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie vyššia ako vo väčšine predchádzajúcich rokov.

Graf 4.1

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v SR, 2018 – 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1013rr)

Tab. 4.1

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa vybraných vekových skupín a pohlavia, 2024 a 2025

Veková skupina a pohlavie	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie	
	2024	2025
Spolu	7,6	7,0
muži	7,6	6,6
ženy	7,6	7,4
0 – 17 rokov	10,7	7,0
18 – 64 rokov	6,9	6,5
muži	6,7	6,2
ženy	7,0	6,9
65 rokov a viac	6,8	8,7
muži	6,6	8,3
ženy	6,9	9,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1013rr)

Medziročný pokles miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie môžeme sledovať ako u mužov, tak aj u žien, kde depriváciu pociťovalo 6,6 % mužov a 7,4 % žien (u oboch pokles o 1 p.b.).

Vplyv ekonomickej nestability spojenej s nárastom cien a spoločenskou situáciou sa celkovo prejavil najvýraznejšie pri osobách vo vekovej skupine 65 rokov a viac, kde 8,7 % z nich pociťovalo závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu. Vo všetkých vekových skupinách boli muži vystavení závažnej materiálnej a sociálnej deprivácii menej ako ženy. Najvyšší medziročný pokles bol zaznamenaný pri vekovej skupine 0 – 17 rokov (pokles o 3,7 p.b.)

Pri analýze miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa typu domácnosti je možné konštatovať, že v roku 2025 sa v domácnostiach bez závislých detí dostala na úroveň 7,9 %, kým v domácnostiach so závislými deťmi to bolo 6,3 %. V kategórii domácnosti bez závislých detí boli najviac materiálne a sociálne deprivovanou skupinou jednočlenné domácnosti, ktoré sú tvorené jedným mužom vo veku 65 rokov a viac (7,4 %). V kategórii domácnosti so závislými deťmi najviac pociťujú závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu domácnosti 2 rodičov s 3 a viac závislými deťmi (12,5 %), nasledovali neúplné rodiny zložené z 1 rodiča s aspoň 1 závislým dieťaťom (8,8 %).

Tab. 4.2

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa typu domácnosti, 2025

Typ domácnosti	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie
Všetky osoby v hospodáriacich domácnostiach v SR	7,0
Domácnosť bez závislých detí	7,9
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, muž	4,3
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov, žena	6,8
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, muž	7,4
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac, žena	6,2
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	2,4
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	6,8
Domácnosť so závislými deťmi	6,3
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	8,8
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	2,5
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	2,7
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	12,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

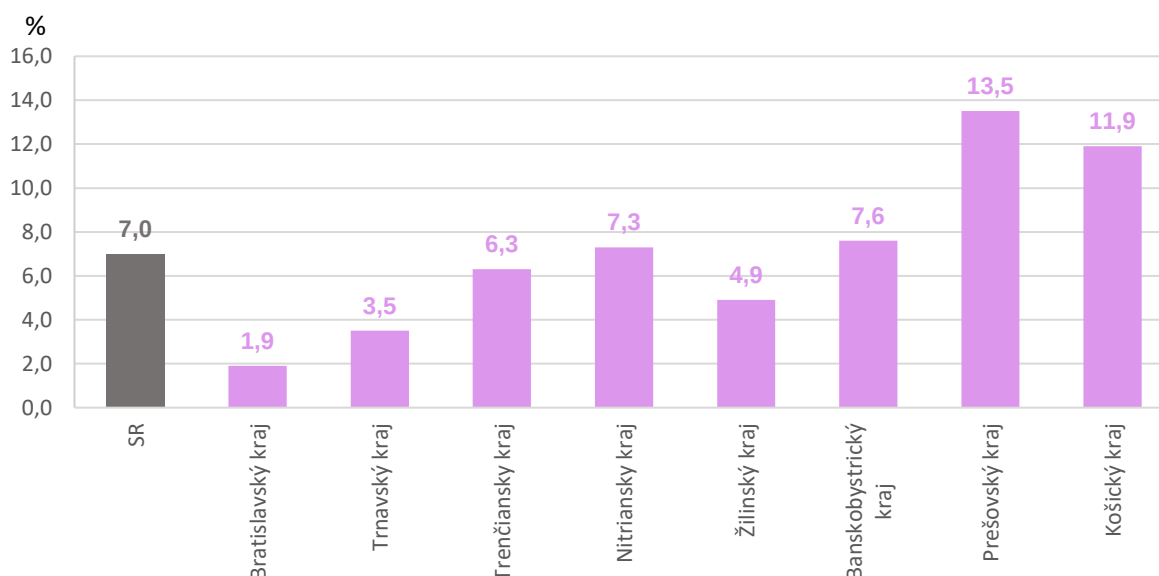
V porovnaní s rokom 2024 je možné sledovať nárast miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v domácnostiach bez závislých detí (o 1,6 p.b.). Pri domácnostiach so závislými deťmi miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie klesla o 2,3 p.b.

Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný pri neúplných domácnostiach s aspoň jedným závislým dieťaťom, kde bol pokles až o 7,7 p.b.

Pri analýze údajov podľa krajov, bola podľa výsledkov EU SILC 2025 najvyššia miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v Prešovskom kraji (13,5 %) a následne v Košickom kraji (11,9 %). Celkovo je možné kraje rozdeliť do 2 skupín. Prvú skupinu tvorí Nitriansky, Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj, kde sa miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie pohybuje nad priemerom Slovenska od 7,3 % po 13,5 %. Druhú skupinu tvoria ostatné kraje, v ktorých je miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie nižšia ako hodnota za SR. Bratislavský kraj, ako jediný kraj, mal podiel obyvateľov, ktorí trpeli závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou pod 2 %.

Graf 4.2

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v krajoch SR, 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC, DATAcube. (ps1013rs)

V porovnaní s rokom 2024 došlo k poklesu v podiele osôb so závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou v 3 krajoch – v Trenčianskom, Prešovskom a najmä v Banskobystrickom kraji (o 5,4 p.b.). Naopak, najväčší nárast v podiele osôb bol v Nitrianskom kraji (o 2,0 p.b.) a Žilinskom kraji (o 2,7 p.b.).

Údaje za roky 2024 a 2025 ukazujú, že pri miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie u obyvateľov na Slovensku najväčším problémom pre domácnosti je

- ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,
- neočakávané finančné výdavky,
- nahradiť opotrebovaný nábytok novým.

Až 29,1 % domácností na Slovensku si nemôže dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, 26,0 % domácností nemôže čeliť neočakávaným finančným výdavkom a 19,6 % z domácností nemôže nahradiť opotrebovaný nábytok novým. Najvýraznejší medziročný pokles bol u položky ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu a to o 4,3 p.b. z 33,4 % v roku 2024 na 29,1 % v roku 2025. Ďalej pokles o viac ako 2 p.b. bol

zaznamenaný pri deprivačných položkách, či dokáže domácnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom (o 2,2 p.b.), dovoliť si kúpiť automobil (o 2,5 p.b.) a či si domácnosť môže dovoliť každý druhý deň jedlo s mäsom alebo jeho vegetariánskou náhradou (o 2,9 p.b.).

Tab. 4.3

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa krajov v SR a jednotlivých deprivačných položiek, 2025

v %

Deprivačná položka	SR	Kraj							
		BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI
Indikátor (aspoň 7 položiek z 13)	7,0	1,9	3,5	6,3	7,3	1,9	7,6	13,5	11,9
domácnosť mala nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek	7,3	2,3	7,0	3,0	4,0	3,6	11,3	16,6	8,8
domácnosť si nemohla dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu	29,1	13,3	34,6	30,7	28,3	24,4	37,2	36,4	29,7
domácnosť si nemohla dovoliť jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň	14,2	8,9	14,3	13,5	13,4	11,3	15,1	18,3	18,1
domácnosť nemohla čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka	26,0	26,2	27,6	23,2	28,6	23,3	27,0	31,9	20,1
domácnosť si nemohla dovoliť automobil	8,5	7,5	9,1	5,5	8,5	5,3	11,0	9,8	10,8
domácnosť si nemohla finančne dovoliť udržiavať doma primerané teplo	8,1	2,4	7,2	6,0	6,8	2,0	10,6	15,7	12,4
domácnosť nemohla nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým)	19,6	12,6	25,0	16,9	18,8	16,5	17,8	27,9	20,3
osoba si finančne nemohla dovoliť nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým)	6,6	2,4	2,9	7,2	5,8	2,0	7,8	12,1	11,1
osoba nemala k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia)	2,1	0,5	1,8	3,4	2,8	0,5	4,0	1,6	2,6
osoba si finančne nemohla dovoliť každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť)	9,3	4,0	5,6	6,4	6,7	3,8	9,1	21,5	13,6
osoba si finančne nemohla dovoliť pravidelnú účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.)	5,7	2,1	4,0	5,5	4,5	2,8	6,9	9,6	9,4
osoba si finančne nemohla dovoliť stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac	2,1	0,5	1,8	3,4	2,8	0,5	4,0	1,6	2,6
osoba nemala pripojenie k internetu v domácnosti	2,7	1,2	1,5	1,6	2,1	1,0	2,7	6,1	4,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Z regionálneho hľadiska sú jednotlivé položky podobne zastúpené ako je tomu na úrovni indikátora za Slovensko. Za zmienku stojí zistenie, že podiel domácností, ktoré majú problém s nedoplatkami spojenými s hypotékou, nájomným, energiou alebo splácaním pôžičiek bol viac ako dvakrát vyšší v Prešovskom kraji (16,6 %) v porovnaní s hodnotou za SR (7,3 %). V prípade položky domácnosť nemôže čeliť neočakávaným výdavkom bol najnižší podiel osôb, ktoré trpia týmto nedostatkom v Košickom kraji (20,1 %). Naopak najvyšší podiel takýchto osôb bol v Prešovskom kraji (31,9 %).

5. Miera veľmi nízkej intenzity práce

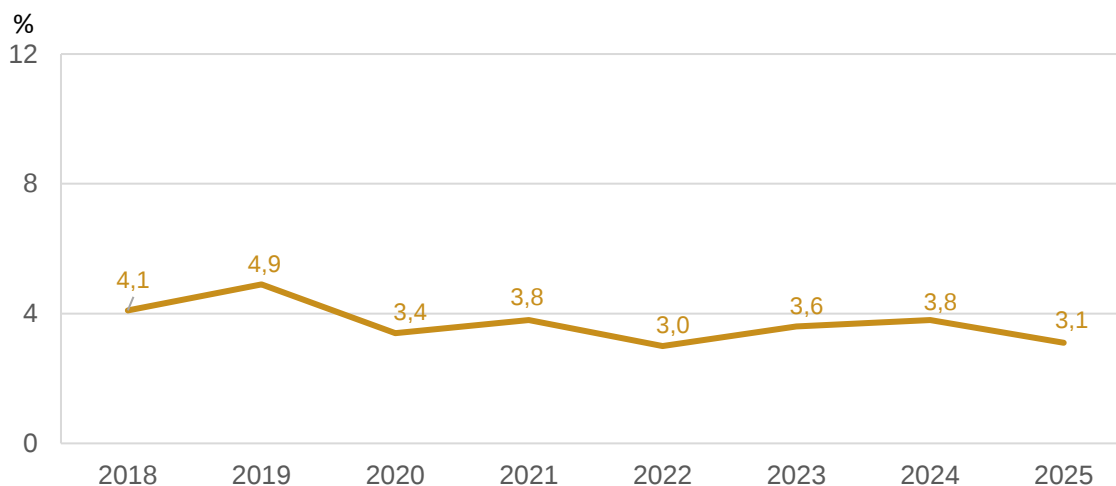
Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel osôb, ktoré žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (menej než 20 %) k celkovej populácii. To znamená, že osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú všetky osoby vo veku 0 – 64 rokov žijúce v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas minulého roka menej ako 20 % svojho celkového pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala dôchodcov a študentov.

V roku 2021 nastala v zisťovaní EU SILC metodická zmena. Do roku 2021 sa indikátor veľmi nízka intenzita práce zisťoval pri vekovej kategórii 0 – 59 rokov. Údaje v grafe č. 5.1 sú spätne prepočítané podľa novej metodiky (0 – 64 rokov).

Celkový pracovný potenciál predstavuje celkový počet mesiacov, ktoré by teoreticky mohli tí istí členovia domácnosti odpracovať počas príjmového referenčného obdobia.

Graf 5.1

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity v SR, 2018 – 2025

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

V domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce žilo na Slovensku podľa údajov EU SILC 2025 celkovo 3,1 % obyvateľov. V porovnaní s rokom 2024 sa miera veľmi nízkej intenzity práce znížila o 0,7 p.b. Najvyššie hodnoty miery veľmi nízkej pracovnej intenzity boli zaznamenané v roku 2019 (4,9 %).

Rozdiely v miere veľmi nízkej intenzity práce sa prejavili aj v jednotlivých krajoch. Najvyšší podiel osôb, ktoré boli ohrozené nízkou intenzitou práce, bol zaznamenaný v Košickom kraji (6,2 %), ktorého obyvatelia boli dvakrát viac ohrození ako bol podiel osôb v celkovej populácii. Nad hodnotou SR sa nachádzal aj Banskobystrický a Prešovský kraj. Naopak, menej ohrození

veľmi nízkou intenzitou práce ako bol podiel osôb v celej populácii boli obyvatelia 5 krajov, miera veľmi nízkej pracovnej intenzity mala najnižšiu úroveň v Bratislavskom kraji (0,5 %).

Tab. 5.1

Miera veľmi nízkej intenzity v práci v krajoch SR, 2025

v %

Územné členenie	Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity
SR	3,1
Bratislavský kraj	0,5
Trnavský kraj	2,4
Trenčiansky kraj	1,4
Nitriansky kraj	3,0
Žilinský kraj	1,2
Banskobystrický kraj	3,5
Prešovský kraj	5,9
Košický kraj	6,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

6. Zdravie (3 – ROČNÝ MODUL)

V roku 2025 bol súčasťou zisťovania EU SILC aj 3-ročný modul otázok zameraný na zdravie, ktorý rozšíril pravidelne zisťované údaje o ďalšie informácie o zdravotnom stave a zdravotných determinantoch osôb vo veku 16 rokov a viac.

Otázky v module Zdravie boli zisťované aj v roku 2022. Získané údaje je tak možné medzi sebou porovnať v čase.

Modul bol zameraný najmä na:

- subjektívne hodnotenie zdravotného stavu,
- prítomnosť chronických ochorení,
- obmedzenia v bežných aktivitách zo zdravotných dôvodov,
- prístup k zdravotnej starostlivosti (napr. neuspokojené potreby zdravotnej starostlivosti),
- využívanie zdravotníckych služieb,
- frekvenciu konzumácie ovocia a zeleniny,
- frekvenciu požívania tabakových výrobkov a konzumáciu alkoholu.

Cieľom modulu bolo získať podrobnejšie informácie o zdravotnom stave populácie a identifikovať nerovnosti v zdraví a prístupe k zdravotnej starostlivosti medzi rôznymi skupinami obyvateľstva. Zaradenie tejto témy do zisťovania EU SILC rozširuje pohľad na životné podmienky obyvateľstva o dôležitú dimenziu zdravia, ktorá úzko súvisí s kvalitou života a sociálnou situáciou jednotlivcov a domácností.

6.1. Zdravotné ťažkosti

Najčastejšie uvádzaným typom zdravotných ťažkostí boli v oboch sledovaných rokoch problémy so zrakom. V roku 2025 uviedlo, že má určité ťažkosti so zrakom 22,0 % osôb, čo bolo o 0,2 p.b. viac ako v roku 2022 (21,8 %). Zrak tak zostal oblasťou s najvyšším zastúpením zdravotných obmedzení spomedzi všetkých sledovaných typov ťažkostí.

Tab. 6.1.1

Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac so zdravotnými ťažkosťami v SR, 2022 a 2025

Ťažkosti	Miera obmedzenia							
	Nie, žiadne ťažkosti		Áno, určité ťažkosti		Áno, veľké ťažkosti		Vôbec to nedokážem/nepočujem/nevidím	
	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025
	v %							
so zrakom	76,9	76,3	21,8	22,0	1,2	1,6	0,0	0,0
so sluchom	88,8	90,3	10,3	8,8	0,9	0,8	0,1	0,0
s chôdzou alebo schodami	79,5	80,1	14,9	14,3	5,0	4,8	0,6	0,8
s pamätaním alebo sústredením sa	88,4	90,6	10,1	7,7	1,3	1,5	0,3	0,2
so základnou starostlivosťou o seba	91,9	93,0	6,3	4,9	1,4	1,5	0,5	0,6
s komunikáciou (porozumenie, pochopenie)	94,1	95,8	5,0	3,3	0,8	0,8	0,2	0,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Pri ťažkostiach so sluchom sa situácia mierne zlepšila. Podiel osôb bez ťažkostí vzrástol z 88,8 % na 90,3 %, zatiaľ čo podiel osôb s určitými ťažkosťami klesol z 10,3 % na 8,8 % v roku 2025. Zlepšenie sa prejavilo aj pri ťažkostiach s pamätaním alebo sústredením sa. Podiel osôb bez ťažkostí vzrástol z 88,4 % na 90,6 %, pričom podiel osôb s určitými ťažkosťami klesol z 10,1 % na 7,7 %. Pri ťažkostiach so základnou starostlivosťou o seba došlo takisto k zlepšeniu. Podiel osôb bez ťažkostí sa zvýšil z 91,9 % na 93,0 %, zatiaľ čo podiel osôb s určitými ťažkosťami klesol zo 6,3 % na 4,9 %. Najpriaznivejšia situácia bola v oboch rokoch pri ťažkostiach s komunikáciou (porozumenie, pochopenie). V roku 2025 až 95,8 % osôb uviedlo, že v tejto oblasti nemá žiadne ťažkosti.

Z výsledkov vyplýva, že medzi rokmi 2022 a 2025 došlo vo väčšine sledovaných oblastí k miernemu zlepšeniu zdravotného stavu populácie. Osoby najčastejšie uvádzali problémy so zrakom a s pohybom, naopak najmenej často uvádzali ťažkosti s komunikáciou a so základnou starostlivosťou o seba. Napriek týmto zmenám zostávajú vážne ťažkosti a úplná neschopnosť vykonávať sledované činnosti naďalej relatívne zriedkavé.

6.2. Konzumácia ovocia

Pri ukazovateli konzumácie ovocia sa v zisťovaní EU SILC nesledovalo množstvo skonzumovaného ovocia, ale frekvencia jeho konzumácie. To znamená, že údaje vyjadrujú, ako často osoby ovocie konzumovali.

Z výsledkov zisťovania vyplýva, že medzi sledovanými obdobiami na úrovni SR došlo k miernemu nárastu podielu osôb konzumujúcich ovocie každý deň (z 50,5 % na 52,4 %), pričom mierne klesla (o 1,9 p.b.) skupina s konzumáciou 1 až 6 krát týždenne.

Najvýraznejšie pozitívne zmeny nastali v Nitrianskom kraji, kde sa podiel osôb, ktorí konzumujú ovocie každý deň zvýšil o 8,9 p. b. (70,2 % v roku 2025), a v Prešovskom kraji, kde vzrástol o 9,0 p. b. (69,0 % v roku 2025). Tieto kraje zároveň dosiahli najvyšší podiel každodennej konzumácie ovocia. Naopak, výraznejší pokles bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji, kde sa tento podiel znížil o 9,4 p. b. (49,8 % v roku 2025).

Tab. 6.2.1

Frekvencia konzumácie ovocia u osôb vo veku 16 rokov a viac v krajoch SR, 2022 a 2025

Územné členenie	v %							
	Frekvencia							
	Každý deň		1 až 6 krát týždenne		Menej ako raz za týždeň		Nikdy	
	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025
SR	50,5	52,4	45,2	43,3	4,1	3,9	0,3	0,4
Bratislavský kraj	34,8	40,9	60,1	56,2	4,7	2,9	0,3	0,1
Trnavský kraj	56,3	55,9	37,9	39,8	4,9	3,7	0,9	0,6
Trenčiansky kraj	59,2	49,8	37,8	45,1	2,9	5,1	0,1	0,1
Nitriansky kraj	61,3	70,2	36,5	28,4	1,8	1,3	0,3	0,1
Žilinský kraj	40,4	38,0	57,8	59,3	1,7	2,2	0,1	0,4
Banskobystrický kraj	47,4	49,6	48,3	43,5	4,2	6,7	0,1	0,2
Prešovský kraj	60,0	69,0	33,0	28,7	6,7	2,3	0,3	0,0
Košický kraj	46,7	44,8	48,0	46,3	5,1	7,5	0,1	1,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Bratislavský kraj síce zaznamenal nárast podielu osôb konzumujúcich ovocie každý deň (z 34,8 % na 40,9 %), stále však patrí medzi regióny s nižším podielom každodennej konzumácie a najvyšším podielom konzumácie 1 až 6-krát týždenne. Podiel osôb, ktoré konzumujú ovocie menej ako raz za týždeň alebo nikdy, ostáva vo všetkých krajoch veľmi nízky a relatívne stabilný. Výnimkou je Banskobystrický a Košický kraj, kde je dlhodobo vyšší podiel nepravidelnej konzumácie ovocia.

Pri porovnaní osôb, ktoré žijú v riziku príjmovej chudoby a osôb mimo rizika príjmovej chudoby sa ukazuje, že príjmová situácia výrazne vplývala na frekvenciu konzumácie ovocia. V oboch sledovaných rokoch platilo, že osoby, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby konzumovali ovocie častejšie ako osoby v riziku príjmovej chudoby.

Najvýraznejší rozdiel sa prejavil pri každodennej konzumácii ovocia. V roku 2022 konzumovalo ovocie každý deň 52,1 % osôb, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby, zatiaľ čo u osôb v riziku príjmovej chudoby to bolo 39,0 %. Aj v roku 2025 zostal tento rozdiel výrazný, keď podiel každodennej konzumácie ovocia dosiahol 53,4 % u osôb bez rizika príjmovej chudoby a 43,6 % u osôb v riziku príjmovej chudoby. Rozdiely boli zreteľné aj pri nízkej frekvencii konzumácie ovocia. Osoby v riziku príjmovej chudoby mali v oboch rokoch vyšší podiel osôb, ktoré konzumovali ovocie menej ako raz za týždeň. V roku 2022 išlo o 13,3 % oproti 2,8 % u osôb mimo rizika príjmovej chudoby. V roku 2025 sa tento rozdiel síce zmiernil, ale pretrvával aj naďalej, keď hodnoty dosiahli 10,4 % a 3,2 %.

Tab. 6.2.2

Frekvencia konzumácie ovocia u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa rizika príjmovej chudoby v SR, 2022 a 2025

v %

Príjmová chudoba		Frekvencia			
		Každý deň	1 až 6 krát týždenne	Menej ako raz za týždeň	Nikdy
mimo rizika príjmovej chudoby	2022	52,1	44,8	2,8	0,3
	2025	53,4	43,3	3,2	0,2
v riziku príjmovej chudoby	2022	39,0	47,6	13,3	0,0
	2025	43,6	44,0	10,4	2,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

6.3. Konzumácia zeleniny

Rovnako ako pri ukazovateli konzumácia ovocia, aj pri ukazovateli konzumácia zeleniny sa sledovala frekvencia a nie skonzumované množstvo.

Na Slovensku sa medzi rokmi 2022 a 2025 zvýšil podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktorí konzumovali zeleninu každý deň. Kým v roku 2022 predstavoval tento podiel 47,8 %, v roku 2025 vzrástol na 52,5 %. Súčasne došlo k zníženiu podielu osôb, ktoré konzumovali zeleninu 1 až 6-krát týždenne, a to zo 47,7 % na 43,8 %. V roku 2025 bol podiel osôb, ktorí zeleninu konzumovali menej ako raz za týždeň, na úrovni 3,4 %. Podiel osôb, ktorí zeleninu nekonzumovali nikdy, sa udržal na hodnote 0,3 %.

Z regionálneho hľadiska boli aj v roku 2025 zaznamenané rozdiely medzi krajinami. Najvyšší podiel osôb, ktorí konzumovali zeleninu každý deň, bol zistený v Nitrianskom kraji, kde dosiahol 66,9 %. V porovnaní s rokom 2022 ide o nárast o 3,0 p. b. Vysoký podiel každodennej konzumácie zeleniny bol zaznamenaný aj v Prešovskom kraji (64,3 %) a Trnavskom kraji (59,3 %). Naopak, najnižšie hodnoty boli zistené v Žilinskom kraji (35,3 %) a v Bratislavskom kraji (43,3 %).

Najvýraznejší medziročný nárast podielu osôb s každodennou konzumáciou zeleniny bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji, kde sa táto hodnota zvýšila z 30,3 % v roku 2022 na 43,3 % v roku 2025, teda o 13,0 p. b. V roku 2025 sa výraznejší nárast prejavil aj v Prešovskom kraji, kde sa podiel zvýšil o 8,6 p. b., a v Žilinskom kraji, kde vzrástol o 6,2 p. b. Naopak, pokles bol zaznamenaný iba v Trenčianskom kraji, a to z 57,7 % na 53,8 % v roku 2025.

Tab. 6.3.1

Frekvencia konzumácie zeleniny u osôb vo veku 16 rokov a viac v krajoch SR, 2022 a 2025

v %

Územné členenie	Frekvencia							
	Každý deň		1 až 6 krát týždenne		Menej ako raz za týždeň		Nikdy	
	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025
SR	47,8	52,5	47,7	43,8	4,3	3,4	0,3	0,3
Bratislavský kraj	30,3	43,3	63,5	53,2	5,5	3,4	0,7	0,1
Trnavský kraj	53,3	59,3	42,2	38,9	3,6	1,8	0,9	0,1
Trenčiansky kraj	57,7	53,8	39,1	41,0	2,8	5,3	0,3	0,0
Nitriansky kraj	63,9	66,9	34,5	32,0	1,5	1,0	0,2	0,1
Žilinský kraj	29,1	35,3	67,3	62,5	3,4	1,8	0,2	0,4
Banskobystrický kraj	46,0	48,1	49,7	45,7	3,9	6,2	0,3	0,0
Prešovský kraj	55,7	64,3	36,1	32,6	8,2	3,1	0,0	0,0
Košický kraj	48,1	48,8	47,6	44,6	4,2	5,2	0,1	1,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Podiel osôb, ktorí konzumovali zeleninu menej ako raz za týždeň, sa na úrovni SR znížil o 0,9 p. b. Najvyšší podiel osôb bol v roku 2025 zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (6,2 %), Trenčianskom a Košickom kraji (5,3 % a 5,2 %). Naopak, najnižší podiel bol v Nitrianskom kraji (1,0 %) a v Trnavskom a Žilinskom kraji (zhodne 1,8 %). Výraznejšie zlepšenie nastalo v Prešovskom kraji, kde podiel klesol z 8,2 % na 3,1 %.

Celkovo možno konštatovať, podobne ako pri konzumácii ovocia, že medzi rokmi 2022 a 2025 sa na Slovensku zvýšila každodenná konzumácia zeleniny a znížil sa podiel osôb s nižšou frekvenciou jej konzumácie. Z regionálneho hľadiska si najpriaznivejšie postavenie dlhodobo udržiaval Nitriansky kraj, výrazné zlepšenie bolo zaznamenané aj v Bratislavskom a Prešovskom kraji. Naopak, menej priaznivý profil z hľadiska nízkej frekvencie konzumácie zeleniny sa v roku 2025 prejavil najmä v Banskobystrickom, Košickom a Trenčianskom kraji.

Podobne ako pri konzumácii ovocia, aj pri konzumácii zeleniny sa potvrdilo, že frekvencia konzumácie zeleniny súvisela s príjmovou situáciou domácnosti. Osoby v riziku príjmovej chudoby konzumovali zeleninu menej často ako osoby, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby. Rozdiely medzi oboma skupinami sa prejavili najmä pri každodennej konzumácii zeleniny, ale aj pri zastúpení osôb s veľmi nízkou frekvenciou jej konzumácie.

V roku 2025 konzumovalo zeleninu každý deň 53,6 % osôb, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby, zatiaľ čo u osôb v riziku príjmovej chudoby to bolo 42,4 %. Naopak, podiel osôb, ktoré konzumovali zeleninu menej ako raz za týždeň, bol v skupine osôb v riziku príjmovej chudoby výrazne vyšší.

Tab. 6.3.2

Frekvencia konzumácie zeleniny u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa rizika príjmovej chudoby v SR, 2022 a 2025

v %

Príjmová chudoba		Frekvencia			
		Každý deň	1 až 6 krát týždenne	Menej ako raz za týždeň	Nikdy
mimo rizika príjmovej chudoby	2022	48,8	47,8	2,9	0,3
	2025	53,6	43,9	2,5	0,1
v riziku príjmovej chudoby	2022	39,5	46,5	14,0	0,1
	2025	42,4	43,5	11,9	2,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

6.4. Fajčenie tabakových výrobkov

Medzi sledovanými rokmi 2022 a 2025 sa na Slovensku mierne znížil podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktorí užívali tabakové výrobky denne. Podiel denných užívateľov tabakových výrobkov klesol z 18,1 % na 16,3 %. Súčasne sa zvýšil podiel osôb, ktoré vôbec nefajčili, a to zo 73,6 % na 75,2 %. Pri ostatných frekvenciách užívania tabakových výrobkov boli zmeny len zanedbateľné.

V porovnaní s rokom 2022 sa najvýraznejší pokles denného užívania tabakových výrobkov prejavil u mladých osôb vo veku 16 až 24 rokov, kde sa podiel znížil z 11,0 % na 7,4 %, teda o 3,6 p. b. Zároveň bol zaznamenaný pokles aj vo vekovej skupine 25 až 49 rokov, z 22,3 % na 18,6 %. Naopak, vo vekovej skupine 50 až 64 rokov sa podiel denných užívateľov mierne zvýšil z 20,2 % na 21,2 %. U osôb vo veku 65 rokov a viac zostala hodnota takmer nezmenená.

Tab. 6.4.1

Frekvencia užívania tabakových výrobkov u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa vekových skupín, 2022 a 2025

v %

Veková skupina	Frekvencia									
	Áno, denne		Áno, niekoľkokrát týždenne		Áno, niekoľkokrát za mesiac		Áno, niekoľkokrát do roka		Vôbec nefajčím	
	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025
16 rokov a viac	18,1	16,3	3,5	3,6	2,6	2,5	2,2	2,4	73,6	75,2
16 - 24 rokov	11,0	7,4	3,1	4,1	2,8	3,5	2,3	1,6	80,8	83,3
25 - 49 rokov	22,3	18,6	3,6	4,0	3,5	3,0	2,5	3,0	68,1	71,4
50 - 64 rokov	20,2	21,2	3,8	4,1	1,9	2,8	2,9	2,7	71,2	69,1
65 rokov a viac	10,4	10,5	3,0	2,2	1,3	0,7	0,9	1,2	84,3	85,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Z hľadiska vekových skupín boli v roku 2025 najčastejšími dennými užívateľmi tabakových výrobkov osoby vo veku 50 až 64 rokov, kde ich podiel dosiahol 21,2 %. Vysoký podiel denných užívateľov bol zaznamenaný aj vo vekovej skupine 25 až 49 rokov (18,6 %). Naopak, najnižší podiel denných užívateľov bol vo vekovej skupine 16 až 24 rokov (7,4 %) a u osôb vo veku 65 rokov a viac (10,5 %).

Pri porovnaní osôb v riziku príjmovej chudoby a osôb, ktoré nie sú v riziku príjmovej chudoby sa ukazuje, že frekvencia užívania tabakových výrobkov súvisela s príjmovou situáciou. V oboch sledovaných rokoch platilo, že osoby v riziku príjmovej chudoby užívali tabakové výrobky častejšie ako osoby, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby.

Najvýraznejší rozdiel sa prejavil pri dennom užívaní tabakových výrobkov. V roku 2022 užívalo tabakové výrobky denne 23,0 % osôb v riziku príjmovej chudoby, zatiaľ čo u osôb mimo rizika príjmovej chudoby to bolo 17,4 %. Aj v roku 2025 tento rozdiel pretrvával, keď podiel denných užívateľov dosiahol 22,5 % u osôb v riziku príjmovej chudoby a 15,5 % u osôb, ktoré sa nenachádzali v príjmovej chudobe.

Tab. 6.4.2

Frekvencia užívania tabakových výrobkov u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa rizika príjmovej chudoby v SR, 2022 a 2025

Príjmová chudoba		Frekvencia				
		v %				
		Áno, denne	Áno, niekoľkokrát týždenne	Áno, niekoľkokrát za mesiac	Áno, niekoľkokrát do roka	Vôbec nefajčím
mimo rizika príjmovej chudoby	2022	17,4	3,2	2,6	2,2	74,5
	2025	15,5	3,6	2,6	2,5	75,7
v riziku príjmovej chudoby	2022	23,0	5,1	2,8	2,3	66,9
	2025	22,5	3,7	1,6	1,3	70,9

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Z výsledkov vyplýva, že osoby v riziku príjmovej chudoby častejšie užívali tabakové výrobky. Častejšie patrili medzi denných užívateľov a menej často medzi osoby, ktoré vôbec nefajčili. Napriek tomu sa medzi rokmi 2022 a 2025 situácia v oboch skupinách mierne zlepšila, keď sa znížil podiel denných užívateľov a zvýšil sa podiel nefajčiarov.

6.5. Konzumácia alkoholických nápojov

Medzi rokmi 2022 a 2025 sa na Slovensku mierne zmenila frekvencia konzumácia alkoholických nápojov osôb vo veku 16 rokov a viac. Na úrovni SR sa znížil podiel osôb, ktoré pili alkohol niekoľkokrát týždenne, a to z 9,8 % v roku 2022 na 6,2 % v roku 2025, ako aj podiel osôb, ktoré alkohol konzumovali niekoľkokrát za mesiac, z 21,0 % na 18,8 %. Naopak, zvýšil sa podiel osôb, ktoré alkohol konzumovali niekoľkokrát do roka, z 35,6 % na 37,4 % a tiež podiel osôb, ktoré alkohol vôbec nekonzumovali, z 31,7 % na 35,9 %. Podiel osôb s dennou konzumáciou alkoholu zostal na nízkej úrovni a výraznejšie sa nezmenil.

Z hľadiska vekových skupín bol v roku 2025 najvyšší podiel osôb s dennou konzumáciou alkoholu zaznamenaný vo vekovej skupine 50 až 64 rokov (2,3 %). Rovnaká veková skupina mala zároveň vysoké zastúpenie aj pri menej častej frekvencii, ale opakovanej konzumácii alkoholu (niekoľkokrát týždenne).

Podiel osôb vo vekovej kategórii 50 – 64 rokov, ktoré konzumovali alkohol niekoľkokrát do roka, dosiahol 39,0 %. Vyššia frekvencia konzumácie alkoholických výrobkov bola zistená aj vo vekovej skupine 25 až 49 rokov, kde 6,5 % osôb konzumovalo alkohol niekoľkokrát týždenne a 23,9 % niekoľkokrát za mesiac. Naopak, najnižšia frekvencia konzumácie alkoholických výrobkov bola zaznamenaná u mladých osôb vo veku 16 až 24 rokov a u osôb vo veku 65 rokov a viac, v oboch vekových skupinách viac ako polovica osôb nepije alkohol vôbec.

Tab. 6.5.1

Frekvencia konzumácie alkoholických nápojov u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa vekových skupín, 2022 a 2025

v %

Veková skupina	Frekvencia									
	Áno, denne		Áno, niekoľkokrát týždenne		Áno, niekoľkokrát za mesiac		Áno, niekoľkokrát do roka		Vôbec nepijem	
	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025	2022	2025
16 rokov a viac	1,9	1,8	9,8	6,2	21,0	18,8	35,6	37,4	31,7	35,9
16 - 24 rokov	0,6	0,2	5,7	2,7	16,3	10,8	25,6	25,3	51,8	61,0
25 - 49 rokov	1,8	1,8	12,0	6,5	26,5	23,9	37,2	42,5	22,4	25,3
50 - 64 rokov	2,3	2,3	10,3	8,5	21,0	21,6	41,6	39,0	24,8	28,6
65 rokov a viac	2,1	1,8	6,9	4,5	11,6	10,0	30,2	31,5	49,2	52,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Celkovo možno konštatovať, že medzi rokmi 2022 a 2025 sa situácia z hľadiska konzumácie alkoholických nápojov mierne zlepšila v prospech nižšej frekvencie konzumácie. Na úrovni SR klesol podiel osôb, ktoré alkohol pili pravidelnejšie a zvýšil sa podiel osôb, ktoré alkohol nepili vôbec alebo len príležitostne niekoľkokrát do roka. Z vekového hľadiska naďalej platilo, že častejšia konzumácia alkoholu bola najmä v strednom veku (50 – 64 rokov), zatiaľ čo mladí ľudia (16 – 24 rokov) a staršie osoby (65 rokov a viac) častejšie patrili medzi abstinentov.

Pri porovnaní osôb v riziku príjmovej chudoby a osôb mimo rizika príjmovej chudoby sa ukazuje, že príjmová situácia súvisela s frekvenciou požívania alkoholických nápojov. Pri frekvencii požívania alkoholických nápojov bola situácia opačná ako pri frekvencii fajčenia tabakových výrobkov. Osoby, ktoré žijú v príjmovej chudobe, konzumovali alkoholické nápoje s menšou frekvenciou ako osoby, ktoré nie sú v príjmovej chudobe. V oboch sledovaných rokoch platilo, že osoby v riziku príjmovej chudoby častejšie patrili medzi osoby, ktoré alkohol vôbec nepili, zatiaľ čo osoby mimo rizika príjmovej chudoby mali vyššie zastúpenie najmä v kategóriách častejšej konzumácie alkoholu.

Tab. 6.5.2

Frekvencia konzumácie alkoholických nápojov u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa rizika príjmovej chudoby v SR, 2022 a 2025

v %

Príjmová chudoba		Frekvencia				
		Áno, denne	Áno, niekoľkokrát týždenne	Áno, niekoľkokrát za mesiac	Áno, niekoľkokrát do roka	Vôbec nepijem
mimo rizika príjmovej chudoby	2022	1,9	10,1	21,2	36,3	30,5
	2025	1,8	6,2	19,0	38,0	35
v riziku príjmovej chudoby	2022	1,6	7,6	19,6	30,5	40,6
	2025	1,4	5,4	17,6	32,4	43,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Rozdiely medzi oboma skupinami sa prejavili predovšetkým pri podiele osôb, ktoré alkohol vôbec nepili. V roku 2022 tvorili osoby, ktoré vôbec nekonzumovali alkohol, 40,6 % v skupine osôb v riziku príjmovej chudoby, zatiaľ čo u osôb mimo rizika príjmovej chudoby to bolo 30,5 %. Aj v roku 2025 tento rozdiel pretrvával, keď podiel abstinentov dosiahol 43,1 % u osôb v riziku príjmovej chudoby a 35,0 % u osôb bez rizika príjmovej chudoby.

Možno teda konštatovať, že pri konzumácii alkoholických nápojov sa vzťah k príjmovej chudobe prejavil odlišne ako pri fajčení. Osoby v riziku príjmovej chudoby neboli častejšími konzumentmi alkoholu, ale naopak, častejšie patrili medzi osoby, ktoré alkohol vôbec nepili.

7. Energia a životné prostredie (Ad-hoc MODUL)

Súčasťou zisťovania EU SILC 2025 bol okrem pravidelne zisťovaných premenných aj ad-hoc modul Energia a životné prostredie, ktorý bol do zisťovania EU SILC zaradený po prvýkrát v roku 2025.

Modul je zameraný na vybrané aspekty životného prostredia a správania domácností a osôb, ktoré súvisia s bývaním, dopravou, spotrebiteľskými návykmi a environmentálnou udržateľnosťou. Modul zahŕňal napríklad otázky o dostupnosti verejnej zelene, triedení odpadu, energetickej efektívnosti bývania, využívaní dopravy, poškodení obydli vplyvom extrémnych javov, ako aj o niektorých spotrebných a stravovacích návykoch.

Cieľom kapitoly je priniesť základný prehľad o vybraných ukazovateľoch tohto modulu a poukázať na to, ako domácnosti a jednotlivci na Slovensku vnímajú a riešia otázky súvisiace s energiou a životným prostredím.

7.1. Primárny druh dopravy

Z údajov o primárne využívanom druhu dopravy u osôb vo veku 16 rokov a viac vyplýva, že v roku 2025 bolo na Slovensku najčastejšie využívaným spôsobom dopravy osobné auto. Ako primárny druh dopravy ho uviedlo 54,6 % osôb. Druhé najčastejšie zastúpenie mala verejná doprava (23,5 %), nasledovaná chôdzou (16,2 %). Bicykel a motorka mali v porovnaní s ostatnými druhmi dopravy zanedbateľné zastúpenie.

Tab. 7.1.1

Primárny spôsob dopravy u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa vekových skupín, 2025

Veková skupina	Spôsob dopravy					
	Osobné auto	Verejná doprava	Bicykel	Motorka	Chôdza	Netýka sa. Neopúšťa domácnosť
16 rokov a viac	54,6	23,5	3,3	0,1	16,2	2,3
16 - 24 rokov	26,2	55,0	3,8	0,1	13,0	1,9
25 - 49 rokov	65,7	17,2	2,9	0,2	13,5	0,5
50 - 64 rokov	59,5	22,3	3,5	0,1	14,1	0,5
65 rokov a viac	41,6	21,6	3,5	0,1	25,3	7,9

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Z hľadiska vekových skupín sa ukázali výrazné rozdiely vo využívaní jednotlivých druhov dopravy. Vo vekovej skupine 16 až 24 rokov dominovala ako primárny druh dopravy verejná doprava, ktorú uviedlo 55,0 % osôb. Osobné auto v tejto vekovej skupine využívalo 26,2 % osôb. Mladí ľudia tak boli jedinou vekovou skupinou, v ktorej verejná doprava prevýšila osobné auto.

V ostatných vekových skupinách už prevládalo ako primárny spôsob dopravy osobné auto. Najvyšší podiel bol zaznamenaný vo vekovej skupine 25 až 49 rokov, kde auto využívalo 65,7 % osôb. Vysoké zastúpenie malo osobné auto aj vo vekovej skupine 50 až 64 rokov (59,5 %). Uvedené vekové skupiny, tak možno považovať za skupiny s najvyššou mierou individuálnej automobilovej dopravy.

7.2. Recyklácia mobilného zariadenia

V module Energia a životné prostredie sa nachádzali aj otázky zamerané na opravu pokazeného mobilného telefónu a na spôsob naloženia s nepoužiteľným mobilným telefónom. Otázky sledovali spotrebiteľské správanie osôb vo vzťahu k používaniu mobilných zariadení, najmä to, či sa respondenti usilujú predĺžiť životnosť mobilného telefónu jeho opravou alebo akým spôsobom s ním naložia po tom, ako sa stane nepoužiteľným.

Z údajov vyplýva, že v roku 2025 sa o opravu mobilného telefónu po jeho poškodení pokúsilo 21,5 % osôb vo veku 16 rokov a viac, zatiaľ čo 64,2 % osôb uviedlo, že sa o opravu nepokúsilo. Ďalších 14,3 % osôb mobilný telefón nevlastnilo alebo sa im nikdy nepokazil.

Z hľadiska vekových skupín boli rozdiely pomerne zanedbateľné. Najvyšší podiel osôb, ktoré sa pokúsili dať mobilný telefón opraviť, bol zaznamenaný vo vekových skupinách 16 až 24 rokov (22,6 %) a 50 až 64 rokov (22,5 %). Naopak, najnižší podiel bol u osôb vo veku 65 rokov a viac, kde hodnotu dosiahol 18,5 %.

Tab. 7.2.1

Pokus o opravu mobilného telefónu po jeho poškodení u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa vekových skupín, 2025

Veková skupina	v %		
	Áno	Nie	Mobilý telefón som nevlastnil alebo sa nikdy nepokazil
16 rokov a viac	21,5	64,2	14,3
16 - 24 rokov	22,6	61,6	15,8
25 - 49 rokov	22,2	66,5	11,2
50 - 64 rokov	22,5	65,0	12,5
65 rokov a viac	18,5	60,1	21,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Z údajov vyplýva, že najčastejším spôsobom naloženia s nepoužiteľným mobilným telefónom bolo jeho ponechanie v domácnosti bez ďalšieho používania. Tento spôsob uviedlo 41,7 % osôb vo veku 16 rokov a viac. Druhým najčastejším spôsobom bolo odovzdanie mobilného telefónu na zber alebo recykláciu elektronického odpadu, ktoré uviedlo 24,1 % osôb. Nasledoval podiel osôb, ktorý mobilný telefón predali alebo darovali inej osobe (14,1 %).

Z hľadiska vekových skupín sa ukázali určité rozdiely. Ponechanie si nepoužiteľného mobilného telefónu bolo najčastejšie vo vekovej kategórii 50 až 64 rokov (45,8 %), pričom vysoké zastúpenie malo aj u osôb vo veku 65 rokov a viac (41,9 %) a vo veku 25 až 49 rokov (40,6 %). Vo všetkých vekových skupinách prevládalo ponechanie nepoužiteľného mobilného

telefónu v domácnosti než jeho ekologická likvidácia alebo odovzdanie ďalšiemu používateľovi.

Tab. 7.2.2

Spôsob naloženia s nepoužiteľným mobilným telefónom u osôb vo veku 16 rokov a viac podľa vekových skupín, 2025

Spôsob naloženia s nepoužiteľným mobilným telefónom	Veková skupina				
	16 rokov a viac	16 - 24 rokov	25 - 49 rokov	50 - 64 rokov	65 rokov a viac
Ponechal som si ho, ale ho nepoužívam	41,7	36,4	40,6	45,8	41,9
Predal som ho alebo dal niekomu inému	14,1	15,2	17,6	12,2	9,1
Bol zlikvidovaný prostredníctvom zberu/recyklácie elektronického odpadu	24,1	26,9	26,0	24,8	18,3
Bol zlikvidovaný, ale nie prostredníctvom zberu elektronického odpadu alebo recyklácie	5,3	4,0	5,4	6,6	4,5
Nikdy som ho nevlastnil alebo funguje správne a stále sa používa	11,6	14,7	7,5	8,8	21,2
Riešil som to iným spôsobom	3,1	2,7	2,9	1,9	5,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

7.3. Separovanie plastového odpadu v domácnosti

Pri tomto ukazovateli sa sledovala frekvencia separovania plastových fliaš v domácnosti. Údaje vyjadrujú, ako často domácnosti plastové fľaše triedili, napríklad vždy alebo väčšinou, niekedy alebo zriedkavo či nikdy.

Z výsledkov zisťovania vyplýva, že v roku 2025 väčšina domácností na Slovensku plastové fľaše separovala vždy alebo väčšinou. Na úrovni SR tento podiel dosiahol 87,7 %. Podiel domácností, ktoré plastové fľaše separovali len niekedy, predstavoval 10,6 % a len 1,7 % domácností uviedlo, že ich separovalo zriedkavo alebo nikdy.

Z regionálneho hľadiska bol najvyšší podiel domácností, ktoré plastové fľaše separovali vždy alebo väčšinou, zaznamenaný v Trnavskom kraji (98,3 %). Vysoké hodnoty boli zistené aj v Nitrianskom a Žilinskom kraji (zhodne 92,4 %) a v Prešovskom kraji (90,6 %). Naopak, najnižší podiel bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji, kde plastové fľaše separovalo vždy alebo väčšinou 73,7 % domácností a v Bratislavskom kraji (81,1 %). Separovanie plastových fliaš bolo bežnou súčasťou nakladania s odpadom v domácnostiach.

Tab. 7.3.1

Separovanie plastových fliaš domácnosťami v krajoch SR, 2025

v %

Územné členenie	Frekvencia		
	Vždy alebo väčšinou	Niekedy	Zdriedkavo alebo nikdy
SR	87,7	10,6	1,7
Bratislavský kraj	81,1	17,2	1,7
Trnavský kraj	98,3	1,6	0,1
Trenčiansky kraj	73,7	23,0	3,4
Nitriansky kraj	92,4	6,8	0,8
Žilinský kraj	92,4	7,2	0,4
Banskobystrický kraj	87,3	9,2	3,6
Prešovský kraj	90,6	9,0	0,4
Košický kraj	87,4	9,1	3,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

7.4. Typ najnovšieho auta v domácnosti

Ukazovateľ typ najnovšieho auta v domácnosti podľa druhu pohonu sa vzťahuje na domácnosti, ktoré vlastnia aspoň jedno auto. V zisťovaní EU SILC 2025 sa sledovalo najnovšie auto v domácnosti, pričom cieľom bolo zachytiť typ pohonu tohto auta. Medzi sledované kategórie patria autá na naftový, benzínový, hybridný, elektrický, prípadne iný typ pohonu.

Výsledky ukazujú, že v roku 2025 medzi najnovšími autami vlastnenými domácnosťami na Slovensku jednoznačne prevládali vozidlá s benzínovým pohonom. Na úrovni SR ich podiel dosiahol 58,5 %, zatiaľ čo naftové autá tvorili 37,3 %. Ostatné druhy pohonu boli zastúpené podstatne menej. Hybridné autá predstavovali 3,3 % a autá s elektrickým pohonom len 0,6 %.

Pri porovnaní medzi krajinami bol najvyšší podiel benzínových áut zaznamenaný v Prešovskom kraji (70,6 %), nasledoval Bratislavský kraj (66,9 %) a Košický kraj (62,4 %). Naopak, najnižšie zastúpenie benzínového pohonu bolo v Žilinskom kraji, kde dosiahol podiel 41,9 %. Práve Žilinský kraj bol zároveň jediným krajom, v ktorom mali prevahu naftové autá nad benzínovými. Ich podiel tu predstavoval 52,4 %, čo bola zároveň najvyššia hodnota spomedzi všetkých krajov.

Vyššie zastúpenie naftových áut bolo okrem Žilinského kraja zistené aj v Banskobystrickom kraji (42,9 %) a Trnavskom kraji (42,3 %). Na druhej strane, najnižší podiel naftových vozidiel bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji (27,9 %) a Prešovskom kraji (28,3 %).

Alternatívne druhy pohonu zostávali vo všetkých krajoch skôr okrajové. Najvyšší podiel hybridných áut bol v Banskobystrickom kraji (4,9 %), v Bratislavskom kraji (4,7 %) a v Žilinskom kraji (4,3 %). Elektrické autá dosahovali len nízke hodnoty, pričom najvyšší podiel bol zaznamenaný v Nitrianskom a Žilinskom kraji (zhodne po 1,3 %).

Tab. 7.4.1

Typ najnovšieho auta podľa druhu pohonu, ktoré vlastní domácnosť v krajoch SR, 2025

v %

Územné členenie	Druh pohonu vozidla					
	Nafta	Benzín	Hybrid	Elektrina	Iné	Neviem
SR	37,3	58,5	3,3	0,6	0,1	0,2
Bratislavský kraj	27,9	66,9	4,7	0,5	0,0	0,0
Trnavský kraj	42,3	53,5	3,3	0,4	0,3	0,2
Trenčiansky kraj	38,1	57,7	2,9	0,8	0,1	0,4
Nitriansky kraj	35,1	60,7	2,4	1,3	0,5	0,0
Žilinský kraj	52,4	41,9	4,3	1,3	0,0	0,1
Banskobystrický kraj	42,9	51,5	4,9	0,7	0,0	0,0
Prešovský kraj	28,3	70,6	0,9	0,0	0,1	0,1
Košický kraj	34,0	62,4	3,0	0,2	0,0	0,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

V domácnostiach, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby, tvorili benzínové autá presne 59,0 %, zatiaľ čo v domácnostiach v riziku príjmovej chudoby to bolo 52,4 %. Autá na benzínový pohon tak dominovali v oboch skupinách, avšak v domácnostiach mimo rizika príjmovej chudoby boli zastúpené vo väčšej miere. Naopak, autá na naftový pohon mali vyššie zastúpenie v domácnostiach, ktoré sú v riziku príjmovej chudoby. V tejto skupine dosiahol ich podiel 45,1 %, kým v domácnostiach mimo rizika príjmovej chudoby predstavoval 36,6 %.

Pri autách s hybridným pohonom v domácnostiach, ktoré neboli v riziku príjmovej chudoby, dosiahol ich podiel 3,4 %, zatiaľ čo v domácnostiach v riziku príjmovej chudoby iba 1,8 %. Elektrické autá boli v oboch skupinách zastúpené len minimálne, a to na úrovni 0,6 % a 0,7 %

Tab. 7.4.2

Typ najnovšieho auta podľa druhu pohonu, ktoré vlastní domácnosť podľa rizika príjmovej chudoby v SR, 2025

v %

Príjmová chudoba	Druh pohonu vozidla					
	Nafta	Benzín	Hybrid	Elektrina	Iné	Neviem
mimo rizika príjmovej chudoby	36,6	59,0	3,4	0,6	0,1	0,2
v riziku príjmovej chudoby	45,1	52,4	1,8	0,7	0,0	0,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

8. Hlavné charakteristiky a metodika zisťovania EU SILC

Zisťovanie sa realizuje na základe novej legislatívy (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1700), ktorým sa zavádza spoločný rámec pre európske štatistiky o osobách a domácnostiach na základe individuálnych údajov zbieraných zo vzoriek, ktorým sa ruší predchádzajúce nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1177/2003 a nariadenie Rady (ES) č. 577/98.

Zavedením tohto nariadenia sa predpokladá podstatné zlepšenie zberu a prenosu údajov EU SILC, pokiaľ ide o aktuálnosť a tvorbu spoľahlivých informácií, a to najmä na regionálnej úrovni.

Ochrana dôverných údajov je zabezpečená legislatívnymi opatreniami v zmysle zákona č.540/2001 Z.z. o štátnej štatistike a ochrana osobných údajov zákonom č.18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Za ochranu dôverných údajov zodpovedá Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Jednotkami výberového zisťovania EU SILC sú súkromné hospodáriace domácnosti a ich súčasní členovia, ktorí v čase zberu údajov bývajú na území SR.

Zisťovanie EU SILC sa realizuje v štyroch základných etapách:

- **prípravné štatistické činnosti,**
- **zber údajov v teréne,**
- **spracovanie získaných štatistických údajov,**
- **tvorba štatistického produktu a šírenie.**

Na Slovensku sa na realizácii štatistického zisťovania EU SILC podieľa tím odborníkov z ústredia ŠÚ SR (odbor štatistiky životnej úrovne obyvateľstva) v Bratislave, pracovníci na odbore štatistiky terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici, vedúci oddelení na jednotlivých pracoviskách ŠÚ SR a opytovatelia, ktorí vykonávajú zber údajov osobným opytovaním vo vybraných domácnostiach v SR. Pri prípravných činnostiach zisťovania sú pracovníci odboru štatistiky životnej úrovne obyvateľstva zodpovední za vypracovanie metodických dokumentov (dotazníky, pokyny, letáčky) a za výber domácností do zisťovania. Realizácia zberu údajov v teréne je v kompetencii pracovníkov odboru štatistiky terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici.

Zisťovanie sa vykonáva mixovým spôsobom zberu údajov. V domácnostiach sa uskutočňujú rozhovory buď osobne prostredníctvom papierových dotazníkov (PAPI) alebo elektronických dotazníkov (CAPI) priamo v domácnosti respondenta alebo v prípade opakovaných návštev sa využíva aj zisťovanie pomocou telefónu (CATI).

METODIKA VÝBERU

Veľkosť výberovej vzorky

Minimálna efektívna veľkosť výberovej vzorky bola stanovená vo vzťahu k indikátoru miera rizika príjmovej chudoby. Eurostat stanovil pre každú krajinu minimálnu efektívnu veľkosť výberovej vzorky, pre ktorú sú údaje z danej krajiny považované za reprezentatívne a akceptovateľné. Pre Slovensko bola odporučená minimálna efektívna veľkosť súboru 4 250 domácností a 11 000 osôb vo veku 16 rokov a viac.

V zisťovaní EU SILC 2025 bolo navštívených 8 249 domácností za SR a z toho bolo vyšetrených 6 093 domácností a 12 463 osôb vo veku 16 rokov a viac, a tak boli základné kritériá reprezentatívnosti výsledkov splnené. Miera návratnosti za všetky rotačné skupiny bola na úrovni 73,9 %.

Typ výberu

Pri výberovom zisťovaní EU SILC 2025 u opakovaných domácnostiach bol použitý dvojstupňový stratifikovaný výber. V jednotlivých stratách sa vybral proporcionálny počet domácností jednoduchým náhodným výberom.

Pri výbere sa použili dve stratifikačné kritériá:

- geografická stratifikácia: 8 úrovní podľa krajov zodpovedajúcich úrovni NUTS 3
- stupeň urbanizácie: 7 úrovní podľa veľkostnej skupiny obce, t.j. podľa počtu obyvateľov v obci:
 - menej ako 2 000 obyvateľov
 - 2 000 - 4 999 obyvateľov
 - 5 000 - 9 999 obyvateľov
 - 10 000 - 19 999 obyvateľov
 - 20 000 - 49 999 obyvateľov
 - 50 000 - 99 999 obyvateľov
 - 100 000 obyvateľov a viac

Použitím týchto dvoch stratifikačných kritérií sa v SR vytvorilo 48 strát. Oporou výberu boli údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. Pri aktualizácii opory výberu pre výber domácností sa použili informácie o úbytku, resp. prírastku (novopostavených a skolaudovaných) trvale obývaných domov a bytov v krajoch v roku 2021.

Pri nových domácnostiach, ktoré sú v zisťovaní EU SILC po prvý krát, bol použitý jednostupňový stratifikovaný výber.

Dizajn zisťovania

V Slovenskej republike je zisťovanie v rámci projektu EU SILC realizované formou integrovanej („rotačnej“) panelovej štruktúry, v ktorej výberová vzorka pozostáva každoročne zo štyroch čiastkových podvzoriek. To znamená, že na začiatku bola vybraná reprezentatívna vzorka domácností, ktorá sa rozdelila na štyri podsúbory. Každý z nich reprezentuje celý základný súbor a ich štruktúra je podobná so štruktúrou základného súboru.

V nasledujúcich rokoch zberu údajov dochádza k systematickej obmene – každoročne je jeden z panelov nahradený novou výberovou jednotkou. Základnou charakteristikou

integrovanej formy je, že prierezové a dlhodobé údaje sú zásadne vytvárané z toho istého súboru výberových pozorovaní. Postup rotácie vzorky je znázornený na obrázku 9.1.

V roku 2025 bol panel č. 4 v zisťovaní EU SILC po prvý krát. Panel č. 1 bol navštívený štvrtý krát a v roku 2026 už nebude navštívený. V roku 2026 budú opakované návštevy vykonané v domácnostiach z panelov 2, 3 a 4.

Obr. 8.1

Ilustrácia 4-ročného rotačného panelu

Rok	Návšteva			
	4	3	2	1
	↓	↓	↓	↓
2021	1	2	3	4
2022		1	2	3
2023			1	2
2024				1
2025				
2026				

Zdroj: Štatistický úrad SR, Zisťovanie EU SILC

Štvorročný rotačný model umožňuje poskytovať dva typy ročných údajov:

- prierezové (cross-sectional) údaje, ktoré sa vzťahujú k určitému časovému obdobiu (napr. rok 2024) s premennými týkajúcimi sa príjmov, chudoby, sociálneho vylúčenia a iných životných podmienok;
- dlhodobé (longitudinal) údaje, ktoré sa vzťahujú k zmenám v čase na individuálnej úrovni a sú pozorované počas zisťovaného obdobia (napr. 2022 – 2025).

Referenčná jednotka

Základnou jednotkou zisťovania EU SILC je súkromná hospodáriaca domácnosť a jej súčasní členovia, ktorí v čase zberu údajov bývajú na území SR.

Pod súkromnou domácnosťou sa rozumie osoba žijúca sama alebo skupina osôb, ktorí spolu bývajú a spolu hradia výdavky na základné životné potreby.

Za súkromnú domácnosť jednotlivca sa považuje domácnosť, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť alebo miestnosti v obytnej jednotke, ale spolu s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky netvorí viacčlennú domácnosť.

Za viacčlennú súkromnú domácnosť sa považuje domácnosť, v ktorej skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle býva spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi domácnosti sa delí o príjmy alebo výdavky domácnosti, napr. domácnosť 2 rodičov s 2 deťmi.

Súkromné domácnosti nezahŕňajú osoby, ktorých potreby ubytovania a živobytia zabezpečuje „inštitúcia“ a ktoré k referenčnému dátumu tam strávili alebo pravdepodobne stravia 12 mesiacov alebo viac.

Pod pojmom celková populácia sa rozumie počet obyvateľov SR, ktorí sú členmi súkromnej hospodáriacej domácnosti. V celkovej populácii nie sú zahrnuté osoby, ktoré žijú v inštituálnych domácnostiach.

Pod inštitúciou sa rozumie zariadenie poskytujúce skupine ľudí dlhodobé bývanie a vybavenie a služby potrebné pre každodenný život. Patria sem napr.:

- nemocnice, hospice, zotavovne, zariadenia pre ľudí so zdravotným postihnutím, psychiatrické ústavy, domovy dôchodcov a opatrovateľské domy,
- zariadenia asistovaného bývania a inštitúcie sociálnej starostlivosti vrátane zariadení pre bezdomovcov, žiadateľov o azyl alebo utečencov,
- nápravnovýchovné a väzenské ústavy, ústavy na výkon väzby; väznice,
- náboženské inštitúcie,
- vysokoškolské študentské domovy.

VÁŽENIE A IMPUTÁCIE

Vo výberových zisťovaniach je potrebné pre výpočet sledovaných ukazovateľov, ktoré by charakterizovali celú populáciu, prepočítať (prevážiť) individuálne údaje získané od respondentov použitím matematicko-štatistických metód.

Pri spracovaní údajov sa používa metodika váženia, ktorú ŠÚ SR realizuje v súlade s odporúčeniami Eurostatu.

Kritériami pri výpočte váh boli:

- pravdepodobnosť výberu jednotiek,
- neodpovede vo vybraných jednotkách,
- kalibrácia na externé údaje.

Určili sa nasledovné typy váh:

- základné váhy vybraných domácností,
- prierezové váhy domácností, ktoré sa vypočítali zo základných váh korekciou miery neodpovedí a kalibráciou na externé počty domácností podľa počtu členov v krajocho,
- osobné prierezové váhy, ktoré sa vypočítali zo základných váh kalibráciou na externé počty osôb podľa veku a pohlavia a ekonomickej aktivity v krajocho. Použila sa integrovaná kalibrácia, t.j. pre každú domácnosť platí: prierezová váha domácnosti = osobná prierezová váha všetkých jej členov,
- individuálne prierezové váhy pre všetkých členov domácnosti vo veku 16 rokov a viac,
- prierezové váhy detí pre premenné týkajúce sa starostlivosti o dieťa.

Pri imputácii údajov bola použitá deterministická imputácia skupinového priemeru.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH ZISŤOVANIA

Realizáciu štatistického zisťovania EU SILC zabezpečujú zamestnanci z odboru štatistiky životnej úrovne obyvateľstva ŠÚ SR v spolupráci s odborom štatistiky terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici.

Terénny zber údajov bol realizovaný vo vybraných domácnostiach prostredníctvom interných aj externých pracovníkov. Školenie opytovateľov sa v posledných rokoch realizuje formou videoprezentácie. Údaje v teréne zisťujú opytovatelia, ktorí v prevažnej miere už v predchádzajúcich rokoch vykonávali zisťovanie EU SILC alebo v minulosti realizovali iné národné zisťovania.

Vyškoľených bolo 134 opytovateľov; na jedného opytovateľa pripadlo 15 až 20 domácností. Školenie opytovateľov a vedúcich oddelení z jednotlivých pracovísk ŠÚ SR prebiehalo formou videoprezentácie a bolo zamerané na metodickú a organizačnú stránku zisťovania. Opytovateľ mal k dispozícii kontakt na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní, aby mohli spolu konzultovať prípadné metodické nejasnosti alebo iné závažné problémy, ktoré sa môžu v priebehu zisťovania vyskytnúť. Následne sa podľa tejto doporučenej metodiky mohol riadiť, resp. ju aplikovať v teréne.

Opytovatelia zisťovali informácie o každej hospodáriacej domácnosti žijúcej vo vybranom dome, resp. byte v období od **3. februára do 22. júla 2025**. Opytovanie so zástupcom bolo povolené len vo výnimočných prípadoch (dočasná neprítomnosť, nespôsobilý odpovedať a pod.).

Pri zisťovaní EU SILC, podobne ako pri ostatných zisťovaniach v domácnostiach dostávali všetky vybrané domácnosti pred samotnou návštevou opytovateľa oficiálny list, v ktorom okrem stručného vysvetlenia účelu a významu zisťovania bol uvedený aj telefonický a e-mailový kontakt priamo na opytovateľa a aj na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní. V prípade, že domácnosti navrhnutý termín návštevy nevyhovoval, mohla si dohodnúť iný, pre ňu vhodnejší termín. V prípade odmietnutia, nemohli byť tieto domácnosti nahradené inými.

Po ukončení zisťovania vedúci oddelení zabezpečili na jednotlivých pracoviskách ŠÚ SR preberanie vyplnených dotazníkov od opytovateľov. Zároveň, v súlade s vypracovanými pokynmi na zber a kontrolu údajov, uskutočnili formálnu kontrolu úplnosti vrátených a vyplnených dotazníkov a obsahovú kontrolu kvality údajov. Súčasťou spracovania údajov sú aj kontroly a opravy vstupných údajov a následné zaslanie čistých krajských súborov s dátami na ŠÚ SR, kde sa realizuje konečné spracovanie. Logické kontroly, korekcie, váženie a imputácie prebiehajú s použitím softvéru SAS.

Zisťovanie EU SILC je jedno z najnáročnejších zisťovaní aj vzhľadom na jeho panelový charakter. Opakovane je preto potrebné venovať zvýšenú pozornosť kvalite získaných údajov (možnosť porovnateľnosti údajov, ktoré boli zistené v predchádzajúcich rokoch).

Údaje, ktoré sú predmetom zisťovania:

Informácie o domácnostiach

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, región, rotačná skupina, stupeň urbanizácie, váha),
- Bývanie (typ obydli, vlastnícky status, vlastníctvo predmetov dlhodobej spotreby, náklady na bývanie),
- Sociálne vylúčenie (nedoplatky, nepeňažné ukazovatele materiálnej deprivácie),
- Príjmy na úrovni domácnosti (celkový príjem domácnosti, príjem z prenájmu, sociálne príjmy, peňažné transfery medzi domácnosťami).

Informácie o osobách

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, číslo domácnosti, typ opytovania, váha),
- Základné údaje (demografické údaje, vzdelanie, zdravie, informácie o práci),
- Príjmy osôb vo veku 16 rokov a viac (príjem zo zamestnania, nepeňažný príjem, zisky alebo straty zo samostatne zárobkovej činnosti, sociálne príjmy, príspevky na vzdelanie).

TYPY DOTAZNÍKOV V ZISŤOVANÍ EU SILC

Zisťovanie EU SILC obsahuje 3 typy rôznych dotazníkov:

- **Dotazník SILC/A 1-01:** obsahuje zoznam všetkých osôb, ktoré žijú vo vybranej domácnosti, ich základné demografické charakteristiky a vzťahy medzi členmi.
- **Dotazník SILC/B 1-01:** vyplňa sa 1 za každú domácnosť. Tento dotazník obsahuje informácie o bývaní, predmetoch dlhodobej spotreby, finančnej situácii domácnosti, spotrebe vlastnej produkcie domácnosti, výške príjmov, zaplatených a prijatých transferoch medzi domácnosťami, rodinných sociálnych dávok, príjmov z prenájmu, zaplatených pravidelných daniach z majetku (budovy a pozemky) a starostlivosť o deti.
- **Dotazník SILC/C 1-01:** vyplňa každý člen domácnosti vo veku 16 rokov a viac. Dotazník obsahuje informácie o zamestnaní respondenta, osobných príjmoch (zo zamestnania, súkromného podnikania a systémov sociálneho zabezpečenia), účasti na súkromných dôchodkových programoch, ale aj vybrané údaje a zdravotnom stave.

VÝSTUPY

Výstupom zo zisťovania EU SILC je každoročne databáza údajov s presne zadefinovanými výstupmi, ktoré sú harmonizované medzi všetkými štátmi realizujúcimi zisťovanie EU SILC.

Databáza údajov pozostáva zo 4 základných súborov:

- **súbor D** (register domácností),
- **súbor R** (register osôb),
- **súbor H** (súbor s údajmi za všetky vyšetrené domácnosti),
- **súbor P** (súbor za všetky vyšetrené osoby vo veku 16 rokov a viac).

Okrem súborov, ktoré sa pravidelne zasielajú do Eurostatu, ŠÚ SR spracováva zo zisťovania aj obsahovo podrobnejšie výstupné súbory. Ide o súbory, ktoré okrem všetkých Eurostatom stanovených premenných, obsahujú aj podrobnejšiu štruktúru (napr. pomocné premenné, príjmové premenné, t.j. jednotlivé sociálne dávky, počet mesiacov poberania a pod.).

Základné informácie o zisťovaní vrátane vydaných publikácií z predchádzajúcich zisťovaní sú záujemcom k dispozícii na internetovej stránke Štatistického úradu SR www.statistics.sk (v časti Demografia a sociálne štatistiky, Príjmy, výdavky a životné podmienky) a na webovej stránke DATAcube. (datacube.statistics.sk/#/folder/sk/1001666).

ZÁVER

Predložená publikácia má za cieľ poskytnúť prehľad o vybraných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2025 (*Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností*).

Takmer všetky indikátory, ktoré sa nachádzajú v tejto publikácii, vychádzajú pri meraní chudoby z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadefinovaného v zisťovaní EU SILC. Pre komplexnejšie pochopenie dopadov chudoby a sociálneho vylúčenia sú príjmové indikátory doplnené o analýzu príjmových nerovností a materiálnej a sociálnej deprivácie.

Na meranie cieľa v oblasti sociálneho začlenenia a boja proti chudobe bol stanovený indikátor multidimenzionálneho charakteru, tzv. indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Úlohou ŠÚ SR je prostredníctvom zisťovania EU SILC zabezpečiť jeho výpočet a umožniť tak monitorovanie jeho vývoja vo vzťahu k napĺňaniu národných cieľov do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Údaje zo zisťovania sú tak cenným zdrojom informácií pre dôležité rozhodnutia v oblasti riadenia sociálnej politiky, nastavenia programov začleňovania osôb ohrozených príjmovou chudobou a sociálnym vylúčením.

Vďaka ochote respondentov zúčastniť sa uvedeného zisťovania a odpovedať na otázky, ktorých znenie je harmonizované v rámci krajín EU-27, sme získali údaje, ktoré sú dôležité pri hodnotení životnej úrovne slovenských domácností, a to hlavne z pohľadu ich príjmovej a materiálnej situácie.

Touto cestou by sme chceli vyjadriť poďakovanie všetkým domácnostiam, ktoré s nami aktívne spolupracovali a zúčastnili sa zisťovania EU SILC, a to v niektorých prípadoch aj opakovane viac rokov. Vďaka nim môžeme sledovať a analyzovať životné podmienky domácností a ich členov nielen v súčasnosti, ale aj z dlhodobého hľadiska.